

SAVONIA

OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
SOSIAALI-, TERVEYS- JA LIIKUNTA-ALA

"MITÄ TEHHÄÄN ENS KERRALLA?"

Ryhmämuotoisen joustavan perusopetuksen
vuosisuunnitelman kehittäminen Juhani Ahon koululle

TEKIJÄT: Nea Huttunen
Inka Hyttinen
Veera Väisänen

Koulutusala Sosiaali-, terveystyö- ja liikunta-ala	
Koulutusohjelma/Tutkinto-ohjelma Sosionomin tutkinto-ohjelma	
Työn tekijät Nea Huttunen, Inka Hyttinen, Veera Väisänen	
Työn nimi "Mitä tehdään ens kerralla?" Ryhmämuotoisen joustavan perusopetuksen vuosisuunnitelman kehittäminen Juhani Ahon koululle	
Päiväys	19.11.2020
Sivumäärä/Liitteet	31/3
Ohjaaja Hannele Tams	
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani Juhani Ahon koulu	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyö tehtiin kehittämistyönä ja toimeksiantajana oli Iisalmen Juhani Ahon koulu. Opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää Juhani Ahon koululle ryhmämuotoiseen joustavaan perusopetukseen vuosisuunnitelma. Vuosisuunnitelma on joustavan perusopetuksen toteutuksen, suunnittelun ja kehittämisen työväline. Opinnäytetyön tavoite oli, että vuosisuunnitelma selkeyttää ja tehostaa joustavaa perusopetusta sekä laajentaa sen yhteistyöverkostoa. Tavoitteena oli myös vahvistaa joustavaan perusopetukseen osallistuvien nuorten osallisuutta ja sen myötä ehkäistä syrjäytymistä.</p> <p>Opinnäytetyössä käytettiin kehittämistyön menetelmänä Demingin PDCA-ympyrää. Ennen vuosisuunnitelman laatimista joustavan perusopetuksen nykyiset ja entiset oppilaat sekä JOPO-toiminnan vastuuhenkilöt tekivät alkukartoituskyselyn Webropolissa. Alkukartoituskyselyssä käytettiin kvantitatiivista tutkimusmenetelmää. Alkukartoituskyselyssä selvitettiin joustavan perusopetuksen nykytilanne, vahvuudet, kehittämiskohteet sekä JOPO-oppilaiden toiveet ja kiinnostuksen kohteet jatko-opiskelupaikkojen osalta. Vuosisuunnitelmaan koottiin kalenteri ryhmämuotoisen joustavan perusopetuksen suunnittelun tueksi sekä lista retkeily- ja tutustumiskohteista ja yritysvierailukohteista. Vuosisuunnitelmaan tehtiin konkreettinen suunnitelma ryhmämuotoisen JOPO-opetuksen toteuttamisesta teemoittain. Vuosisuunnitelmaan etsittiin myös ajankohtaista teoriatietoa joustavasta perusopetuksesta sekä nuorten osallisuuden edistämisestä ja syrjäytymisen ehkäisemisestä.</p> <p>Vuosisuunnitelmasta saatiin toimeksiantajalta positiivista palautetta. Vuosisuunnitelma koettiin hyväksi ja selkeäksi kokonaisuudeksi, joka pitää sisällään laajan yhteistyöverkoston. Vuosisuunnitelmassa olevilla aloitus- ja lopetuskyseilylomakkeilla voidaan edistää JOPO-oppilaiden osallisuutta, koska kyselylomakkeiden avulla he pääsevät vaikuttamaan JOPO-opetuksen sisältöön ja osallistumaan sen toteutukseen. Yhteistyöverkoston laajentaminen tarjoaa JOPO-oppilaille laajemmin näkemyksiä eri alojen yrityksistä, mikä edesauttaa jatko-opiskelupaikan valitsemisessa ja ehkäisee syrjäytymistä.</p>	
Avainsanat joustava perusopetus, osallisuus, syrjäytyminen	

Field of Study Social Services, Health and Sports			
Degree Programme Degree Programme in Social Services			
Authors Nea Huttunen, Inka Hyttinen, Veera Väisänen			
Title of Thesis "What are we going to do next time?" A new annual plan for flexible basic education in groups in Juhani Aho Junior High School			
Date	19.11.2020	Pages/Appendices	31/3
Supervisor Hannele Tams			
Client Organisation /Partner Juhani Aho Junior High School			
<p>Abstract</p> <p>This thesis was made as a development work and it was assigned by Juhani Aho Junior High School in Iisalmi. The purpose of the thesis was to develop an online annual plan for flexible basic education in groups in Juhani Aho Junior High School. The annual plan is a tool for carrying out, planning and developing flexible basic education. The aim of the thesis was to clarify and intensify flexible basic education by this annual plan and expand its cooperation network. Another aim was to strenghten participation of young people in flexible basic education and thereby prevent marginalization.</p> <p>The development work method which was used in the thesis was Deming PDCA-circle. Before making the annual plan, a preliminary survey with Webropolsurvey program was made for current and former students in flexible basic education and also for responsible persons in flexible basic education. In the preliminary survey quantitative research was used as research method. The intention of the preliminary survey was to clarify current situation, strenghts and weaknesses of flexible basic education and flexible basic education students' wishes and interests about further studies. A calendar in support of planning flexible basic education, as well as a list of excursion destinations and companies where students could visit were included into the annual plan. The annual plan contains a concret plan for carrying out group-shaped flexible basic education by themes. The annual plan also contains current information about flexible basic education together with promoting youth participation and preventing marginalization.</p> <p>The client organisation of this thesis gave positive feedback on the annual plan. The annual plan was experienced as a good and clear document, which contains wide cooperation network. The starting and ending questionnaires of the annual plan are promoting youth participation and letting students to influence on carrying out flexible basic education. Expanding cooperation network provides an opportunity for students to get wider view about different companies, which helps students to choose further studies and prevents marginalization.</p>			
<p>Keywords flexible basic education, participation, marginalization</p>			

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	JOUSTAVALLA PERUSOPETUKSELLA TUKEA NUOREN KOULUNKÄYNTIIN	7
2.1	Joustava perusopetus Iisalmessa Juhani Ahon koululla	9
2.2	Osallisuuden vahvistaminen joustavassa perusopetuksessa	9
2.3	Syrjäytymisen ehkäisy joustavassa perusopetuksessa	12
3	KEHITTÄMISTYÖN TAVOITE JA TARKOITUS	14
4	RYHMÄMUOTOISEN JOPO-OPETUKSEN VUOSISUUNNITELMAN KEHITTÄMISTYÖ	15
4.1	Ryhmämuotoisen JOPO-opetuksen vuosisuunnitelman ideointi	16
4.2	Ryhmämuotoisen JOPO-opetuksen vuosisuunnitelman sisällölliset valinnat	19
4.3	Ryhmämuotoisen JOPO-opetuksen vuosisuunnitelman laatiminen	20
4.4	Ryhmämuotoisen JOPO-opetuksen vuosisuunnitelman arviointi	23
5	POHDINTA	27
	LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT	29
	LIITE 1: ALKUKARTOITUSKYSELYLOMAKKEET	32
	LIITE 2: VUOSISUUNNITELMAN ARVIOINTILOMAKE	40
	LIITE 3: VUOSISUUNNITELMA	41

1 JOHDANTO

Perusopetuslain mukaan kuntien vastuulla on järjestää perusopetusta sen alueella asuville oppivelvollisuusikäisille kuntalaisille. Perusopetuksen rinnalle kunta voi järjestää joustavaa perusopetusta 7.–9.-luokkalaisille. (Perusopetuslaki 1998, § 4–5.) Joustava perusopetus on opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti järjestettyä opetusta sekä oppimisen ja kasvun tukea. Opetus toteutetaan moniammatillisena yhteistyönä tuki- ja neuvontapalveluita hyödyntäen. (Valtioneuvoston asetus perusopetusasetuksen muuttamisesta 2009, § 9b.) Joustava perusopetus on suunnattu oppilaille, joiden koulunkäynnissä ilmenee erilaisia haasteita ja vaikeuksia. Näitä voivat olla muun muassa koulumotivaation puuttuminen, oppimisvaikeudet, alisuoriutuminen tai muut elämää hankaloittavat tekijät. (Iisalmen, Kiuruveden, Sonkajärven ja Vieremän perusopetuksen opetussuunnitelma s. a., 33.)

Koulu yhteisön toiminnan tulee vahvistaa oppilaiden osallisuutta, ihmisoikeuksien toteutumista ja demokraattista toimintakulttuuria edistääkseen oppilaiden kasvua aktiivisiksi kansalaisiksi (Opetushallitus 2016, 28). Syrjäytymisen ehkäisy ja osallisuuden kokemuksen parantaminen koulutuksissa nähdään myös Suomen hallituksen tasolla konkreettisina keinoina lujittaa nuorten kiinnittymistä yhteiskuntaan. Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelmassa (2019) yhtenä tavoitteena on edistää demokratiaa ja osallisuutta sekä vahvistaa luottamusta yhteiskunnan instituutioihin. (Valtioneuvosto 2019, 80–81.) Koulujen yksi merkittävimmistä tehtävistä on kasvattaa oppilas osaksi yhteiskuntaa. Tavoitteena on, että oppilas oppii olemaan osana ihmisten välistä vuorovaikutuksen verkostoa. (Norena 2019, 49.)

Syrjäytymisen uhka kasvaa, mikäli nuori jää ainoastaan peruskoulun päättötodistuksen varaan. Jos nuorella ei ole peruskoulun jälkeistä tutkintoa, hänellä voi olla riski kärsiä muita koulutusryhmiä todennäköisemmin mielenterveyden häiriöistä. Nuoren lyhyt koulutuspolku on yhteiskunnallisesti vahingollinen asia, mikä ilmenee yhteiskunnan verotulojen menetyksenä. Koulutus- ja työllisyystilanteen edistämiseksi on luotu erilaisia osallisuuteen johtavia toimia. Puhuttaessa osallisuuden edistämisestä, viitataan yksilön toimintakyvyn vahvistamiseen sekä yksilön kiinnittämiseen osaksi palvelujärjestelmiä, yhteiskunnallisia instituutioita ja yhteiskuntaa. (Merikukka, Ristikari ja Kiilakoski 2019, 403–404.)

Idea opinnäytetyöhön saatiin Juhani Ahon koulun joustavassa perusopetuksessa suoritetuista projektiopinnoista. Projektiopinnojen aikana kävi ilmi, että Juhani Ahon koululle olisi mahdollisuus tehdä opinnäytetyö. (Heikkinen ja Huttunen 2020.) Projektiopinnoista saadun idean lisäksi ryhmämme jakoi yhteisen kiinnostuksen nuorten kanssa tehtävää työtä kohtaan, mikä vahvisti opinnäytetyön kohderyhmän valintaa. Opinnäytetyön toimeksiantaja on Juhani Ahon koulu ja kehittämisen kohdistuu Juhani Ahon koulun ryhmämuotoiseen joustavaan perusopetukseen. Juhani Ahon koulu toteuttaa joustavaa perusopetusta ryhmä- ja yksilömuotoisena. Toimintaa ohjaa Juhani Ahon koulun koulusosionomi yhteistyössä Ylä-Savon ammattiopiston opettajan kanssa. (Jääskeläinen 2020.)

Kehittämistyön tarkoituksena on kehittää Juhani Ahon koulun joustavaan perusopetukseen vuosisuunnitelma ryhmämuotoisen joustavan perusopetuksen toteutuksen tueksi. Tavoitteena on, että vuosisuunnitelma selkeyttää ja tehostaa joustavan perusopetuksen suunnittelua, toteutusta ja kehittämistä sekä laajentaa sen yhteistyöverkoston. Lisäksi tavoitteena on vahvistaa joustavaan perusopetukseen osallistuvien nuorten osallisuutta ja sen myötä ehkäistä syrjäytymistä sekä koulupudokkuutta.

2 JOUSTAVALLA PERUSOPETUKSELLA TUKEA NUOREN KOULUNKÄYNTIIN

Jokaisella kunnalla on velvollisuus järjestää perusopetusta sen alueella asuville oppivelvollisuusikäisille kuntalaisille. Kuntien on järjestettävä perusopetus joko itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kuntien kanssa. Kunta voi myös järjestää joustavaa perusopetusta, mutta lain mukaan kunta saa itse päättää, järjestääkö se joustavaa perusopetusta 7–9-luokkalaisille. (Perusopetuslaki 1998, § 4 ja § 5.) Joustava perusopetus on tarkoitettu 7–9 vuosiluokkien oppilaille, mutta poikkeuksellisesti joustavan perusopetuksen toimintaan voidaan ottaa myös erityisopetusta saava oppilas, jos hän kykenee noudattamaan joustavan perusopetuksen opetussuunnitelmaa. Järjestelyn on oltava oppilaan edun mukaista. (Valtioneuvoston asetus perusopetusasetuksen muuttamisesta 2009, § 9b.)

Joustava perusopetus eli JOPO-toiminta on saanut alkunsa vuonna 2006 ja sen tarkoituksena on ehkäistä nuorten peruskoulun keskeytymistä ja edesauttaa peruskoulun päättötodistuksen saamista. Joustava perusopetus on pääasiassa toiminnallista, mutta sen tulee kuitenkin huomioida nuorten yksilölliset tarpeet. Toimintaa järjestetään eri toimintaympäristöissä, kuten työpaikoilla, tutustumiskohteissa sekä retkien ja leirikoulujen yhteydessä. JOPO-toiminnassa on mukana yleensä moniammatillinen verkosto, joka koostuu eri oppilaitosten henkilökunnasta, peruskoulun opettajista, työpaikojen edustajista sekä nuoriso-, sosiaali- ja terveyspalveluiden työntekijöistä. (Nurminen ja Ouakrim-Soivio 2009, 14–15, 17.)

Joustavaa perusopetusta järjestetään yleensä pienryhmämuotoisesti lähiopetuksena kouluissa, ohjattuna toimintana työpaikalla tai muissa opetusympäristöissä. Opetus voidaan järjestää tarvittaessa myös osittain toisen opetusryhmän yhteydessä. Joustavaan perusopetukseen kuuluu olennaisena osana työskentely ja opiskelu koulun ulkopuolella moniammatillisessa oppimisympäristössä. Oppilaan on tehtävä näiden työskentelyjaksojen aikana opetussuunnitelman mukaisia oppimistehtäviä, ja hän on oikeutettu saamaan ohjausta ja opetusta opettajaltaan. Oppilas valitaan joustavaan perusopetukseen hakemuksella. Hakemuksen voi tehdä joko oppilas tai huoltaja. Valinnasta ja sen perusteista päättää opetuksen järjestäjä ja valinta on tehtävä tasapuolisin menetelmin. Jokaiselle joustavaan perusopetukseen osallistuvalla oppilaalla tehdään oma oppimissuunnitelma opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti. (Iisalmen, Kiuruveden, Sonkajärven ja Vieremän perusopetuksen opetussuunnitelma s. a., 33; Valtioneuvoston asetus perusopetusasetuksen muuttamisesta 2009, § 9b.)

Joustavalla perusopetuksella voidaan vaikuttaa niin nuorten opiskeluun, kunnan ja koulujen toimintaan kuin opettajien työskentelyyn. Joustavan perusopetuksen keskeisimpinä tavoitteina on pyrkiä ehkäisemään oppilaiden koulumotivaation heikkenemistä sekä koulutuksesta putoamista. Opetuksella tuetaan oppilaita saavuttamaan peruskoulu loppuun ja siirtymään jatko-opintoihin. Lisäksi tavoitteena on suunnitella oppilaille yksilöllisiä ja toiminnallisia opiskelumuotoja eri oppimisympäristöissä. Joustavan perusopetuksen tavoitteena on perehdyttää oppilaita työelämään sekä auttaa oppilaiden elämänhallintataitojen kehittymistä. Joustavan perusopetuksen vahvuutena on, että oppilaiden ongelmia voidaan havaita mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja sen myötä voidaan ehkäistä oppilaiden koulupudokkuutta ja syrjäytymistä. (Nurminen ja Ouakrim-Soivio 2009, 12, 16.)

Opettajien työn kannalta tarkasteltuna joustavan perusopetuksen tavoitteena on lisätä opettajien osaamista varhaiseen puuttumiseen ja moniammatillisuuteen liittyen sekä lisätä toiminnallisten ja työpainotteisten menetelmien hyödyntämistä työn toteutuksessa. Koulun näkökulmasta joustavan perusopetuksen tavoitteena on pyrkiä vastaamaan koulunkäyntiin motivoitumattomien nuorten tarpeisiin toiminnallisilla ja työpainotteisilla toimintamuodoilla. Joustavassa perusopetuksessa pyritään hyödyntämään tehokkaasti koulun ulkopuolisia oppimisympäristöjä sekä vahvistamaan koulun ja työelämän välistä yhteistyötä. Näiden toimintatapojen myötä voidaan edistää moniammatillisen osaamisen tuomista luokkaan, mikä mahdollistaa erilaisten opiskelutapojen ja oppimispolkujen hyödyntämisen oppilaiden opiskelumotivaation vahvistamiseksi. Kuntatasolla joustavan perusopetuksen tavoitteena on edistää ja kehittää muun muassa koulutoimen, nuorisotoimen ja sosiaali- ja terveystoimen välistä yhteistyötä nuorten tukemiseksi. Lisäksi tavoitteena on vähentää sosiaalihuollon kustannuksien kasvua ehkäisemällä nuorten syrjäytymistä. (Nurminen ja Ouakrim-Soivio 2009, 16.)

Joustavassa perusopetuksessa voi hyödyntää laajasti erilaisia oppimisympäristöjä, jotka luovat mahdollisuuksia erilaisille opiskelumenetelmille ja työskentelytavoille. Joustavan perusopetuksen oppilaat pystyvät myös itse vaikuttamaan oppimisympäristöihin, joten opetusta voidaan toteuttaa esimerkiksi leirikouluissa, tutustumiskäynneillä, seikkailu- ja elämysympäristöissä ja työpaikkajaksoilla perinteisen luokkaopetuksen lisänä. Usein joustavaan perusopetukseen hakeutuvat oppilaat kokevat luokkaopetuksen epämotivoivana, jolloin on tärkeää, että joustavan perusopetuksen oppimisympäristöistä ja opetuksesta saadaan oppilaille mielekästä ja merkityksellistä. Oppimisympäristöjä vaihtelemalla motivoidaan oppilaita opiskeluun ja koulunkäyntiin sekä tuetaan oppilasta löytämään hänelle sopiva tapa opiskella. (Nurminen ja Ouakrim-Soivio 2009, 27–28, 36.)

Työpaikkaopiskelu tarjoaa joustavan perusopetuksen oppilaille koululuokasta poikkeavan ympäristön, jossa voi opiskella samoja asioita kuin tavallisessa luokahuoneessa, mutta linkitettyinä työpaikan työtehtäviin. Työpaikalla tapahtuva opetus ja työnteko antaa joustavan perusopetuksen oppilaille mahdollisuuden oppia työelämässä ja arjessa tarvittavia taitoja, kuten vastuun ottamista ja vuorovaikutustaitoja. Työpaikkaopiskelua varten on kerättävä laaja työpaikkaverkosto, joka sisältää työpaikkoja eri aloilta. Työpaikkaopiskelussa oppilasta opetetaan ottamaan vastuuta omasta opiskelustaan vaihteittain eri työtehtävien avulla. Työpaikkaopiskelujaksolla tehdyt oppimistehtävät arvioidaan ja ne ovat osana oppilaan arviointia. (Nurminen ja Ouakrim-Soivio 2009, 17–19.)

Koulussa tehtävän työn kohderyhmänä ovat nuoret. Nuorten kanssa tehtävässä työssä eettisyys on tärkeässä roolissa. Työtä tehdessä tulee ottaa huomioon, että kuunteleminen, tunteiden ymmärtäminen ja aidon kiinnostuksen osoittaminen on ensiarvoisen tärkeää. Nuorten kanssa työskennellessä tulee pyrkiä siihen, että kohtaamiset ovat myönteisiä ja tuottavat hyvää nuoren elämään. Onnistuneiden vuorovaikutuskokemusten myötä ammattilaisen ja nuoren välinen luottamus vahvistuu. Luottamus mahdollistaa toivon ja uskon lisääntymisen omia taitoja ja osaamista kohtaan. Tämä näyttäytyy nuorelle siten, että apua on saatavilla ja ongelmista sekä vaikeista tilanteista on mahdollista selviytyä. (THL 2019a, 16–17.) Sosiaalialan työn peruslähtökohtia ovat ihmisarvo, ihmisoikeudet

ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus. Eettiset periaatteet pitävät sisällään muun muassa yksilön itsemääräämisoikeuden, yksilön voimavarojen huomioimisen ja vahvistamisen sekä oikeuden saada osakseen kunnioitettavaa ja arvostavaa kohtaamista. Keskeisiä eettisyyden tavoitteita ovat myös tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen sekä syrjinnän vastustaminen. (Talentia 2017, 7.)

Viime vuosien aikana kouluihin on palkattu enenevässä määrin sosiaalialan ammattilaisia, kuten sosionomeja. Koulusosionomin työ on ennaltaehkäisevää matalan kynnyksen työtä. Tarkoituksena on, että koulusosionomi työskentelee opettajan työparina sosiaalialan ammattilaisen näkökulmasta. Tärkeänä osana koulusosionomin työtä on toimia myös koulun moniammatillisessa tiimissä. Koulusosionomi on avainasemassa edistämässä niin oppilaiden kuin myös vanhempien osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä ennaltaehkäisemässä lastensuojelun tarvetta. (Kettunen 2018.)

2.1 Joustava perusopetus Iisalmessa Juhani Ahon koululla

Juhani Ahon koululla toteutetaan joustavaa perusopetusta ryhmä- ja yksilömuotoisena. Joustavaa perusopetusta käyvät oppilaat ovat 8. ja 9. luokkalaisia. Juhani Ahon koulun koulusosionomi ja Ylä-Savon ammattiopiston opettaja suunnittelevat ja toteuttavat Iisalmessa järjestettävän joustavan perusopetuksen. Joustavaa perusopetusta järjestetään joka toinen keskiviikko kuuden tunnin kestoisena kokonaisuutena. JOPO-opetus pitää sisällään toiminnallisia koulu- ja työpaikkavierailuja, oppitunteja hyvinvoinnin osa-alueista sekä TET-harjoittelujaksoja. JOPO-opetuksen tavoitteena on oppilaan asenteen, motivaation ja itsetunnon kehittäminen. (Jääskeläinen 2020.)

Mahdollisten oppimisympäristöjen tai tutustumispaikkojen varaaminen on ohjaavien opettajien vastuulla. Lisäksi heidän tehtävänä on tiedottaa JOPO-toiminnasta oppilaille, huoltajille sekä koulun sisäisesti. Yhteistyötä tehdään tiiviisti muun muassa Ylä-Savon ammattiopiston, Savon ammattiopiston ja Savonia-ammattikorkeakoulun kanssa. Joustavaa perusopetusta toteutetaan sekä Ylä-Savon ammattiopistolla, että Juhani Ahon koulun toimitiloissa. Koulusosionomin mukaan ammattiopistolla toteutettava opetus on oppilaiden kannalta hyödyllistä, sillä useimmat joustavaan perusopetukseen osallistuvat oppilaat suuntautuvat yläkoulun jälkeen ammattiopistoon. Näin ollen Ylä-Savon ammattiopisto tulee heille tutuksi jo yläkoulun aikana ja jatko-opintoihin siirtyminen sujuu jouhevasti. (Jääskeläinen 2020.)

2.2 Osallisuuden vahvistaminen joustavassa perusopetuksessa

Osallisuuden edistäminen on yksi sosiaalialan ammattihenkilön tärkeimmistä ammattieettisistä ohjeista. Osallisuudessa korostetaan yksilön omia oikeuksia vaikuttaa omaan elämään ja asioihin sekä ilmaista vapaasti mielipiteensä niistä. Sosiaalialan ammattihenkilön tehtävä on edistää asiakkaan osallisuutta ja itsemääräämisoikeutta eettisesti kestäväällä toiminnalla sekä tukea asiakasta hänen elämäänsä koskevissa päätöksissä ja asioissa. Sosiaalialalla osallisuuden edistäminen mahdollistaa henkilöiden itseään koskeviin asioihin vaikuttamisen, valintojen tekemisen sekä mahdollisten epäkohtien havaitsemisen. (Talentia 2017, 16.) Osallisuuden edistäminen on mainittu myös Suomen

hallituksen sekä Euroopan unionin toimintatavoitteissa, joissa sen on kuvailtu olevan yksi tärkeimmistä keinoista köyhyyden ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi sekä eriarvoisuuden vähentämiseksi (THL 2019b).

Lasten ja nuorten osallisuus nähdään heidän jokaisen oikeutenaan, jonka toteutumisen turvaaminen ja osalliseksi kasvattaminen ovat aikuisten ja yhteiskunnan velvollisuus. Suomen lainsäädäntöä on päivitetty ja muun muassa peruskouluja on ohjeistettu osallistavaan ajatteluun ja osallistavan tekemisen tapoihin. (Kiilakoski 2017, 260.) Perusopetuslaki 47 § määrittää, että jokaisella oppilaalla tulee olla mahdollisuus osallistua koulun toimintaan ja sen kehittämiseen. Oppilailla tulee myös olla oikeus mielipiteensä ilmaisemiseen oppilaiden asemaan liittyvissä asioissa. (Perusopetuslaki 1998, § 47.) Perusopetuslain lisäksi YK:n lastenoikeuksien sopimuksen 12 artikla määrittelee, että jokaiselle lapselle on annettava mahdollisuus oman näkemyksensä ilmaisemiseen häntä koskevissa asioissa. Lisäksi sopimuksen 13 artikla määrittelee, että lapsella on oikeus vapaan mielipiteensä ilmaisemiseen. Oikeus sisältää mielipiteen lisäksi vapauden hakea, vastaanottaa ja levittää tietoja ja ajatuksia suullisesti, kirjallisesti tai muussa lapsen valitsemassa muodossa. (YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista 1989, 11–12.)

Osallisuudella tarkoitetaan kokemusta, jonka ihminen kokee ollessaan osallisena tietyissä yhteisöissä. Koulussa oppilaiden osallisuus ilmenee luottamuksena, kuuluvuuden tunteena, tasavertaisuutena sekä arvostuksena yhteisön jäsenten kesken. (Hietanen-Peltola, Laitinen, Autio ja Palmqvist 2018, 13.) Osallisuus voidaan jakaa kahteen osa-alueeseen, jotka ovat sosiaalinen ja poliittinen osallisuus. Sosiaalinen osallisuus on kuulumista johonkin yhteisöön sekä arvostusta ja kokemusta turvallisesta ympäristöstä. Poliittinen osallisuus on muun muassa vaikuttamista, päätöksentekoa ja vastuuta. (Kiilakoski 2014, 42.) Sosiaalisen osallisuuden edistämisen tavoitteena koulussa on, että oppilaat ja koko koulun henkilökunta kokevat kuuluvansa johonkin itseään suurempaan kokonaisuuteen. Tällä tarkoitetaan muun muassa jäsenyyttä ja mukaan ottamista, eli niin sanottua yhteisöllisyyttä. Poliittisen osallisuuden edistämällä koulussa tarkoitetaan, että yhteisön jäsenille taataan mahdollisuus vaikuttaa päätösten tekemiseen, jotka koskevat heitä itseään. Oppilaille on tarjottava mahdollisuus vaikuttamisesta, kuuluksi tulemisesta sekä vastuun kantamisen ja saamisen kokemuksesta. (Kiilakoski 2014, 137–138.) Koulun tavanomaiset vuorovaikutustilanteet sekä opetus ja opiskeluhoiton ammattilaisten tekemä työ ovat parhaita väyliä oppilaiden osallisuuden vahvistamiselle. Osallisuuden toteutuminen vaatii aitoa kohtaamista, arvostavaa ja kunnioittavaa kohtelua, yhdenvertaisuutta sekä avointa ja luottamuksellista ilmapiiriä. (Hietanen-Peltola, Rautava, Laitinen ja Autio 2019, 64–65.)

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (2014) määrittelevät, että koulu yhteisön tulee rakentaa toimintatavat yhdessä siten, että ne edistävät osallisuutta, ihmisoikeuksien toteutumista ja demokraattista toimintakulttuuria. Näiden rakennettujen toimintatavien edistävät oppilaiden kasvua aktiiviseksi kansalaiseksi. Oppilaiden osallistumisessa suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin tulee huomioida jokaisen ikätaso. (Opetushallitus 2016, 28; Turja 2007, 168–169.) Osallisuutta edistää myös opettajien ja muun henkilökunnan myönteinen tuki, mutta myös se, että oppilas kokee kuuluvansa

kouluyhteisöön. Nämä asiat ennaltaehkäisevät koulun keskeyttämistä ja samalla edistävät oppilaan koulumenestystä. (Reivinen ja Vähäkylä 2013, 113.)

Nuorten osallisuutta tutkitaan kouluterveyskyselyllä kahden vuoden välein valtakunnallisella tasolla. Kouluterveyskyselyyn vastaavat perusopetuksen 4. ja 5. luokan oppilaat sekä heidän huoltajansa. Kyselyyn osallistuvat myös 8. ja 9. luokkien oppilaat, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat sekä ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijat. (Halme, Hedman, Ikonen ja Rajala 2018, 5.) Kouluterveyskyselyssä on tutkittu vuosina 2017 ja 2019 iisalmelaisten 8. ja 9. luokkalaisten osallisuutta. Kouluterveyskyselyn 2019 mukaan oppilaista 40,6 % kokivat olevansa tärkeä osa kouluyhteisöä, kun taas vuonna 2017 tulos oli 49,8 %. (Kouluterveyskysely 2017 ja 2019a.) Vuonna 2019 oppilaista 69,9 % koki kuuluvansa itselleen tärkeään ryhmään tai yhteisöön (Kouluterveyskysely 2017 ja 2019b). Vuonna 2019 luokkayhteisössä itsensä tärkeäksi kokivat 51,8 % oppilaista ja vuonna 2017 osuus oli 61,1 % (Kouluterveyskysely 2017 ja 2019c).

Nuorten osallisuuden edistäminen ja syrjäytymisen ehkäisy on nähty olennaisena ja ajankohtaisena asiana myös Suomen hallituksessa. Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelmassa (2019) yhtenä tavoitteena on ”Demokratia, osallisuus ja luottamus yhteiskunnan instituutioihin vahvistuvat”. Keinoja, jolla hallitusohjelmassa pyritään edistämään osallisuutta, ovat muun muassa syrjäytymisen ehkäisy, osallisuuden kokemuksen parantaminen koulutuksissa ja osallistumisoikeuksien toteutumisen vahvistaminen. Lisäksi hallitusohjelman yhtenä omana tavoitteena on nuorten osallisuuden kasvattaminen. Toteutuskeinoja ovat nuorten kuulemisvelvoitteiden vahvistaminen ja kehittäminen, yhteistyön vahvistaminen eri organisaatioiden ja koulujen välillä, sekä koulujen ja oppilaitosten ihmisoi-
keuskasvatuksen ja osallistamisen vahvistaminen ja edistäminen. (Valtioneuvosto 2019, 80–81, 175.)

Osallisuuden edistäminen on yksi merkittävimmistä tavoitteista joustavassa perusopetuksessa. Toimintatapojen ja opetusmenetelmien tulee vastata oppilaiden yksilöllisiä tarpeita ja edistää oppilaiden osallisuutta ja yhteenkuuluvuutta. (Opetushallitus 2016, 40.) Parhaimmillaan joustavaan perusopetukseen kuuluvat tutustumiskäynnit antavat nuorille käsityksen yhteiskunnan toiminnasta ja siitä, miten nuorilla on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa yhteiskuntaan. Tämä edesauttaa nuorten osallisuuden kokemuksen kasvattamista. (Nurminen ja Ouakrim-Soivio 2009, 40.) Kouluissa toteutettava opetus pohjautuu siihen, että jokainen oppilas on ainutlaatuinen ja arvokas omana itsenään. Jokaisella oppilaalla on yhtenäinen oikeus kasvaa omalaatuisesti yksilöksi. Oppilas tarvitsee osakseen kannustusta, yksilöllistä tukea ja kokemusta välittämisestä sekä osallisuudesta. (Opetushallitus 2016, 15, 1; de Róiste, Kelly, Molcho, Gavin ja Gabhainn 2012.) Ihmisillä on tarve tulla hyväksytyksi omana itsenään. Yksilöllisyyden ymmärtäminen ja hyväksyminen ei sulje pois yhteisöllisyyttä ja siihen kasvattamista. (Pollari ja Koppinen 2010, 69.) Osallisuuden edistäminen koulumaailmassa oppilaiden ja opettajien välillä on vaikuttanut positiivisesti terveystuloksiin ja asenteisiin koulunkäyntiä kohtaan (de Róiste ym. 2012).

2.3 Syrjäytymisen ehkäisy joustavassa perusopetuksessa

Osallisuutta voidaan kuvata syrjäytymisen vastaparina, koska jos osallisuuden eri ulottuvuudet, kuten yhteisöllisyys, jäsenyys ja toimijuus eivät toteudu tai ulottuvuuksien kokemukset ovat vähentyneissä, syrjäytymisen riski kasvaa. Syrjäytymisen ulottuvuuksina voidaan nähdä muun muassa osattomuus, vetäytyminen ja vieraantuminen. (Raivio ja Karjalainen 2013, 13–17.) Syrjäytymisestä puhuttaessa tarkoitetaan yksittäiselle ihmiselle kasaantuvaa huono-osaisuutta. Huono-osaisuus näytetään konkreettisesti puutteellisena koulutuksena, työttömyytenä ja erilaisina ongelmina elämänhallinnassa. Tämän seurauksena ihminen ei kykene osallistumaan kokonaisvaltaisesti yhteiskunnan toimintaan. Tekijöitä, jotka altistavat syrjäytymiselle, ovat haasteet ja vaikeudet oppilaan motivaatiossa, itsesäätely- ja sosiaalisissa taidoissa sekä oppimisessa. Syrjäytymisriski kasvaa, mikäli oppilas ei saa riittävästi tukea opettajilta ja tulee torjutuksi koulu yhteisössä. (Reivinen ja Vähäkylä 2013, 23, 111.)

Nuoren elämän ympärillä olevilla tahoilla, kuten kouluilla, oppilaitoksilla ja eri yhteiskunnallisilla palveluilla on tärkeä rooli syrjäytymisen ehkäisyssä ja syrjäytymiskiirteen katkaisemisessa. Koulujen henkilökunta on ratkaisevassa osassa nuorten syrjäytymisuhan tunnistamisessa ja syrjäytymisen ehkäisyssä. (Valtioneuvoston kanslia 2013, 16–17.) Merkittävimpänä yksittäisenä tekijänä nuorten koulumenestyksen määrittämisessä ovat opettajat, jotka työskentelevät päivittäin nuorten kanssa. Nuorten koulunkäynnin tukemiseksi tarvitaan yhteistyössä toimivia opettajia, jotta etenkin syrjäytymisvaarassa olevia nuoria pystytään auttamaan. (Akin ja Neumann 2013, 236.) Määritelmä syrjäytyneet nuori tarkoittaa työelämän ja opiskelun ulkopuolella olevaa nuorta, jolla ei ole peruskoulun lisäksi muuta koulutusta. Mikäli työelämän ja opiskelun ulkopuolelle jäänyt nuori ei ole ilmoittautunut työttömäksi työnhakijaksi, hän ei näy missään tilastoissa. Ensisijaisena keinona syrjäytymiskiirteen ennaltaehkäisyyn ja katkaisuun on koulutus. (Myrskylä 2012, 1–2.)

Oppimisvaikeudet voivat vaikuttaa haitallisesti nuoren elämään. Seurauksena voi olla muun muassa oppimistaantumaa, itsetunnon huonontumista sekä vaikeuksia itsenäistymisessä ja yhteiskunnallisessa toimijuudessa. Oppimisvaikeudet eivät ole yksilön ongelma, vaan niihin liittyy myös kulttuurisia ja yhteiskunnallisia tekijöitä, jotka ovat yhteydessä koulutusjärjestelmien rakenteisiin. (Savolainen, Vilkkonen ja Vähäkylä 2017.) Vaikeuksiin ajautuneiden perheiden lasten syrjäytymisriski on korkea, sillä huono-osaisuus on periytyvää. Vuonna 2012 julkaistun Hukassa – Keitä ovat syrjäytyneet nuoret? -julkaisun mukaan syrjäytyneen nuoren taustalla ovat usein vanhemmat, jotka ovat itsekin jääneet yhteiskunnan ulkopuolelle. Perheen syrjäytymisen taustalla vaikuttavia tekijöitä voivat olla perheen sisällä ilmenevät ongelmat, kuten varattomuus, sairaudet, päihderiippuvuudet, väkivaltaisuus ja rikollisuus. (Myrskylä 2012, 7.) Nuorten syrjäytyminen voi osaltaan johtua myös kulttuurisesta taustasta tai perheen yhteiskunnallisesta asemasta (Akin ja Neumann 2013, 236).

Koulupudokkaalla viitataan nuoreen, joka ei ole saanut peruskoulun päättötodistusta, joka jää ilman toisen asteen koulupaikkaa tai keskeyttää toisen asteen opintonsa. Yleisiä koulupudokkuuteen altistavia tekijöitä ovat koulunkäyntiongelmien ja puutteiden perusopiskelutaidoissa, joiden seurauksena

nuorella voi olla haasteita päästä jatko-opiskelemaan tai selviytyä niissä. Koulupaikan valinta voidaan tehdä väärin perustein, mistä voi seurata huono opiskelumotivaatio ja riski opintojen keskeyttämisestä. Kyseenomaiset tilanteet voivat vaikeuttaa nuoren aikuistumista ja kiinnittymistä yhteiskuntaan. Koulun keskeyttämiseen on alttiutta erityisesti nuorilla, joilla on heikko sosiaalinen tausta tai huono koulumotivaatio. Selkeänä riskinä opiskeluiden kesken jättämiseen on, jos nuori ei saa perheeltään tukea ja kannustusta koulunkäyntiin. (Nurminen ja Ouakrim-Soivio 2009, 12–13.)

Heikko lukutaito voi osaltaan vaikuttaa koulupudokkuuteen, sillä sen on tutkittu lisäävän syrjäytymisen riskiä Suomessa ja Ruotsissa. Hyvät luku- ja kirjoitustaidot ovat edellytyksenä sille, että nuori pystyy hakeutumaan jatko-opintoihin tai työelämään. Pisa-tutkimuksen tuloksista on käynyt ilmi, että heikoista perustaidoista, kuten luku- ja kirjoitustaidot, kärsivien opiskelijoiden määrä on kasvussa Suomessa. Etenkin poikien lukutaito on selkeästi heikompi kuin tyttöjen. Heikon lukutaidon merkitys heijastuu nuorten miesten työttömyysasteeseen, joka on korkeampi kuin naisten. Tärkein keino nuorten työllisyysasteen nostamisessa on varmistaa, että peruskoulun päättäneillä oppilailla on hyvät perustaidot. (Häkämies ja Hannula 2019.)

Tavoitellessa parempaa koulumenestystä on keskeisempää kiinnittää huomiota oppilaan sisäisiin kykyihin ja motivaatioon kuin siihen, että keskityttäisiin pelkästään etsimään mahdollisen syrjäytymisen syitä (Reivinen ja Vähäkylä 2013, 113). Nuorisobarometrin (2014) mukaan nuoret kokevat syrjäytymisen ensisijaisesti yksinäisyytenä ja vertaisryhmien ulkopuolelle jäämisinä. Pyrittäessä ehkäisemään syrjäytymistä, huomiota tulisi kiinnittää enemmän yhteisölliseen näkökulmaan, eikä niinkään yksilön aktivoimiseen. Voimavaroja tulisi keskittää aiempaa enemmän sosiaalisen tuen ja yhteisöllisyyden lujittamiseen niin kouluissa kuin myös muissa kasvuyhteisöissä. (Myllyniemi 2014, 219.)

Joustavan perusopetuksen keskeisenä tavoitteena on tukea nuoria saavuttamaan peruskoulu loppuun ja aktivoida hakeutumaan toisen asteen koulutukseen. Peruskoulun aikana annettavalla opetuksella ja ohjauksella voidaan vaikuttaa merkittävästi siihen, miten nuoret saavat tietoa työelämästä ja jatkokoulutusmahdollisuuksista. (Nurminen ja Ouakrim-Soivio 2009, 12.) Kokonaisuudessaan sosiaalialan työkentillä on alettu kiinnittämään entistä enemmän huomiota osallisuuden vahvistamiseen ja syrjäytymisen ehkäisyyn. Työn keskeisenä tavoitteena on aktivoida ja tukea yksilöä suuntautumaan työelämään, jonka seurauksena yksilön autonomia eli itsenäisen elämän toteutumisen mahdollistuu. (Niemelä 2011, 41.)

3 KEHITTÄMISTYÖN TAVOITE JA TARKOITUS

Kehittämistyön tarkoituksena on kehittää Juhani Ahon koulun joustavaan perusopetukseen vuosisuunnitelma ryhmämuotoisen joustavan perusopetuksen toteutuksen tueksi. Tavoitteena on, että vuosisuunnitelma selkeyttää ja tehostaa joustavan perusopetuksen suunnittelua, toteutusta ja kehittämistä sekä laajentaa sen yhteistyöverkostoa. Lisäksi tavoitteena on vahvistaa joustavaan perusopetukseen osallistuvien nuorten osallisuutta ja sen myötä ehkäistä syrjäytymistä sekä koulupudokkuutta.

Juhani Ahon koulun joustava perusopetus sisältää tutustumista ja perehtymistä toisen asteen ammattiopintoihin eri oppilaitoksissa sekä yritysvierailuja ja oppitunteja hyvinvoinnin osa-alueisiin liittyen. Toimeksiantajan mukaan yksi joustavan perusopetuksen kehittämiskohteista on opetuksen monipuolistaminen esimerkiksi lisäämällä yhteistyöverkoston laajemmin eri alojen yrityksiä esimerkiksi sosiaali- ja terveysalalta. Lisäksi joustavaan perusopetukseen toivotaan sisältyvän jatkossa enemmän muun muassa retkiä ja leirejä.

Ryhmämuotoisen JOPO-opetuksen vuosisuunnitelman kehittämistyössä vastataan joustavan perusopetuksen kehittämishaasteeseen monipuolistamalla opetuksen sisältöjä laatimalla vuosisuunnitelma, johon selkeytetään joustavan perusopetuksen sisältöjä. Monipuolistamalla sisältöjä voidaan ehkäistä JOPO-oppilaiden syrjäytymistä ja koulupudokkuutta. Valmiilla vuosisuunnitelmalla voidaan selkeyttää ja tehostaa joustavan perusopetuksen suunnittelua, toteutusta ja kehittämistä.

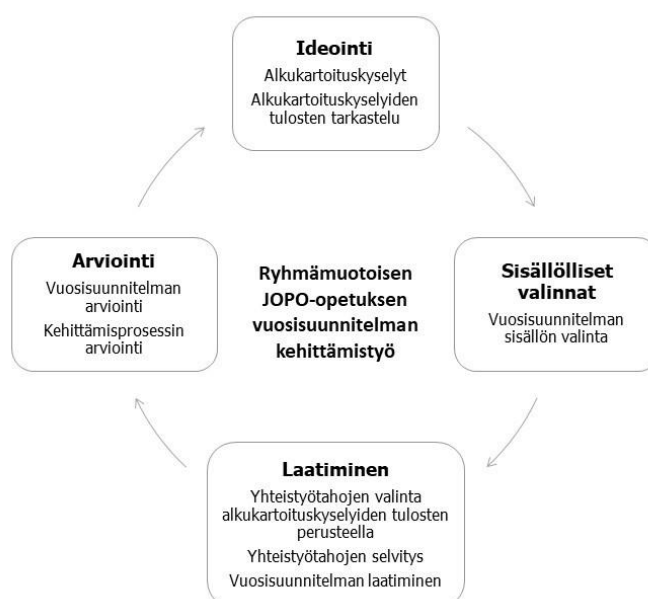
Kehittämistyössä tavoitellaan JOPO-oppilaiden osallisuuden edistämistä kehittämällä vuosisuunnitelmaan kyselylomakkeet, joita voidaan käyttää jatkossa palautteenkeruussa. Vuosisuunnitelman laatimista varten selvitämme alkukartoituskyselyllä Juhani Ahon koulun JOPO-oppilailta, entisiltä JOPO-oppilailta ja JOPO-opetuksen vastuuhenkilöiltä opetuksen sisältöjä, hyötyjä, haittoja sekä kehittämiskohteita vuosisuunnitelman laadintaa varten. Näin ollen JOPO-oppilaat pääsevät osallisiksi kehittämistyöhön vaikuttamalla vuosisuunnitelman sisällöllisiin valintoihin.

4 RYHMÄMUOTOISEN JOPO-OPETUKSEN VUOSISUUNNITELMAN KEHITTÄMISTYÖ

Opinnäytetyömme on kehittämistyö. Termillä kehittämistyö tarkoitetaan aktiivista osallistumista kehittämiseen. Kehittämistyön tekeminen edellyttää tekijältään suunnittelua, aktiivista osallistumista ja tulosten analysointia, jonka tavoitteena on pyrkiä vastaamaan jatkuvaan kehittämishaasteeseen. Kehittämistyössä korostuvat muun muassa systemaattisuus, tehokkuus ja tuloksellisuus. Kehittämistyö voi olla esimerkiksi kehittämishanke, joka keskittyy kehittämään parempia toimintamalleja, tuotteita tai työilmapiiriä. Yhdistäviä piirteitä kehittämistöillä ovat ongelmalähtöisyys, innovatiivisuus, käytännönläheisyys, arvioitavuus ja hyödynnettävyys. (Anttila 2007, 11–13.)

Tässä opinnäytetyössä käytetään kehittämistyön mallina PDCA-ympyrää (plan-do-check-act), joka tunnetaan myös nimellä Demingin ympyrä (Sarala ja Sarala 1999, 100). PDCA-ympyrän idea on, että kehittämisessä on useita eri vaiheita, joissa ympyrä kuvaa kehittämistä syklinä, jatkuvan kehittämisen mallina. Mitä useammin ympyrä pyörii, sitä useammin kehittämistyö käynnistyy. (Torkkola 2019, 42.)

PDCA-ympyrän mukainen kehittämistyö käynnistyy suunnitteluvaiheesta. Suunnitteluvaiheessa (plan) suunnitellaan tulevaa toimintaa, määritellään eri toimintavaiheet, tekijät sekä tarvittavat materiaalit. (Sarala ja Sarala 1999, 101.) Toteuttamisvaiheessa (do) kerätään mahdolliset aineistot ja toteutetaan suunnitteluvaiheessa ideoitu toimenpide (Torkkola 2019, 42). Tarkistamis- ja arviointivaiheessa (check) pysähdytään tarkastelemaan, mitä toteuttamisvaiheessa saatiin selville, saavutettiinko odotettu tulos ja missä on vielä kehitettävää (Sarala ja Sarala 1999, 101). Viimeisessä vaiheessa (act) päätetään, otetaanko muutos käyttöön ja tehdäänkö toiminnasta konkreettinen toimintatapa. (Sarala ja Sarala 1999, 101; Torkkola 2019, 42). Tässä opinnäytetyössä PDCA-ympyrän vaiheita ovat ideointi, sisällölliset valinnat, laatiminen sekä arviointi (kuvio 1).

KUVIO 1. Vuosisuunnitelman kehittämistyö PDCA-ympyrää mukaillen (Sarala ja Sarala 1999, 100).

4.1 Ryhmämuotoisen JOPO-opetuksen vuosisuunnitelman ideointi

Saimme toimeksiantajan opinnäytetyölle Juhani Ahon koululla syksyllä 2019 suoritettujen projektiopintojen myötä. Projektiopintojen aikana kävi ilmi, että Juhani Ahon koulun joustavaan perusopetukseen on mahdollista tehdä opinnäytetyö. Syksyllä 2019 ryhmämme valitsi opinnäytetyökseen kehittämistyön ja kohderyhmäkseen nuoret, jonka jälkeen olimme yhteydessä Juhani Ahon koulun koulusosionomiin opinnäytetyön tekemisestä. Sovimme koulusosionomin kanssa tapaamisen aiheen ideointia varten. Tapaamisessa opinnäytetyön aihe rajattiin joustavan perusopetuksen kehittämiseen ja päätettiin, että opinnäytetyön tarkoituksena on kehittää ryhmämuotoiselle joustavalle perusopetukselle vuosisuunnitelma. Vuosisuunnitelman tavoitteena on uudistaa ryhmämuotoisen joustavan perusopetuksen suunnittelua ja toteutusta sekä laajentaa jo olemassa olevaa yhteistyöverkosta.

Ideointivaiheessa sovittiin, että Juhani Ahon koulun koulusosionomi toimii yhteyshenkilönä opinnäytetyöprosessissa. Päävastuu opinnäytetyön toteutuksesta on opiskelijoilla. Opinnäytetyön suunnittelu tehtiin yhteistyössä koulusosionomin ja Ylä-Savon ammattiopiston opettajan kanssa, joka toimii toisena vastuuhenkilönä Iisalmen Juhani Ahon koulun joustavassa perusopetuksessa. Vuosisuunnitelman rakennetta suunniteltiin koulusosionomin ja Ylä-Savon ammattiopiston opettajan kanssa käytyjen keskustelujen ja omien näkemystemme pohjalta. Keskusteluissa ilmeni, että joustavan perusopetuksen yhteistyöverkosto ei ole kovin laaja ja vierailukohteet painottuivat pääasiassa teollisuusalan yrityksiin.

Ennen joustavan perusopetuksen yhteistyöverkoston laajentamista selvitettiin joustavan perusopetuksen oppilaiden mielenkiinnonkohteita koskien eri alojen yrityksiä ja jatko-opiskelualoja alkukartoituskyselyllä (liite 1). Alkukartoituskysely tehtiin toukokuussa 2020. Alkukartoituskyselyä varten laadittiin Webropol-kysely, jolla hankittiin oppilaiden mielenkiinnonkohteiden lisäksi tietoa Juhani Ahon koulun joustavan perusopetuksen nykytilanteesta, vahvuuksista, haasteista sekä kehittämiskohteista. Alkukartoituskysely päätettiin tehdä myös entisille JOPO-oppilaille tutkiaksemme joustavan perusopetuksen vaikuttavuutta. Koulusosionomille ja Ylä-Savon ammattiopiston opettajalle tehdyllä alkukartoituskyselyllä selvitettiin heidän näkemyksiään joustavasta perusopetuksesta. Alkukartoituskyselyssä käytettiin tutkimusmenetelmänä määrällistä eli kvantitatiivista tutkimusta, koska aineiston keräämisessä käytettiin kyselylomaketta (Kananen 2015, 73).

Ennen tutkimuksen tekemistä oli selvitettävä, mikä teoreettinen tieto on tärkeää tutkimuskysymysten laatimisessa. Tämän vuoksi teorian ja tutkittavan ilmiön ymmärtäminen ennen tutkimusta on oleellista. Tutkittavaa asiaa selvitetään kyselylomakkeessa aineistonkeruukysymyksillä joko avoimesti tai strukturoidusti. Avoimet kysymykset ovat kysymyksiä, joihin vastaaja vastaa itse kirjoittamalla vastauksen. Strukturoidussa kysymyksessä vastaajalle on asetettu valmiiksi vastausvaihtoehdot, joista valitaan itselle sopivin vaihtoehto. (Kananen 2015, 203–204.)

Alkukartoituskyselyn oppilaille tarkoitetut kysymykset laadittiin yhteistyössä koulusosionomin ja Ylä-Savon ammattiopiston opettajan kanssa. Nykyisten ja entisten JOPO-oppilaiden alkukartoituskyselyn

tarkoituksena oli saada tietoa siitä, kuinka JOPO-oppilaat ovat hyötynet Juhani Ahon koulun joustavasta perusopetuksesta, mikä on ollut toimivaa, mikä on koettu huonoksi sekä ovatko JOPO-oppilaat saaneet vaikuttaa opetuksen sisältöön ja onko joustava perusopetus edesauttanut jatko-opiskelupaikan valitsemisessa. Nykyisiltä JOPO-oppilailta kysyttiin myös, millaisia toiveita heillä on joustavan perusopetuksen sisällöstä tulevaisuudessa. Koulusosionomille ja Ylä-Savon ammattiopiston opettajalle suunnatun alkukartoituskyselyn painopiste oli nykyisen JOPO-opetuksen sisällössä, haasteissa ja kehittämiskohteissa.

Oppilaiden alkukartoituskyselyyn valittiin strukturoituja kysymyksiä, jotta oppilaat voivat valita kyselyn vastausvaihtoehdoista itselleen sopivimman vaihtoehdon. Strukturoituihin kysymyksiin vastaaminen on helpompaa kuin avoimiin kysymyksiin, koska oppilaan ei tarvitse kirjoittaa itse vastaustaan. Koulusosionomille ja Ylä-Savon ammattiopiston opettajalle tehtiin avoimia kysymyksiä. Alkukartoituskyselyiden laadinnassa otettiin huomioon, että kysely on pituudeltaan sopiva, helposti ymmärrettävä sekä vastaajien ikätason mukainen. Nykyisille JOPO-oppilaille kysymyksiä oli 11, entisille JOPO-oppilaille 12 ja koulusosionomille sekä Ylä-Savon ammattiopiston opettajalle 10 (liite 1). Alkukartoituskyselyn laadinnassa hyödynnettiin Tutkin, oivallan ja kehitän -opintojaksolla tehtyä teemahaastattelua henkilölle, joka oli ollut vuosina 2010–2013 joustavassa perusopetuksessa Lapinlahdella. Teemahaastattelussa selvitettiin, miten joustava perusopetus on vaikuttanut haastateltavamme elämään, opintoihin sekä työllistymiseen. (Huttunen, Hyttinen ja Väisänen 2019.) Teemahaastattelusta saatiin näkemystä siihen, millaiset kyselylomakkeet ja kysymykset ovat toimivia.

Alkukartoituskyselyt lähetettiin oppilaille sekä koulusosionomille ja Ylä-Savon ammattiopiston opettajalle sähköisesti koronapandemian vuoksi, sillä alkukartoitusta ei voitu toteuttaa kouluilla kokoontumisrajoitusten takia. Koulusosionomi ja Ylä-Savon ammattiopiston opettaja välittivät alkukartoituskyselyt Juhani Ahon koulun nykyisille ja entisille JOPO-oppilaille WhatsAppin ja Wilman kautta. Alkukartoituskysely lähetettiin kuudelletoista Juhani Ahon koulun joustavan perusopetuksen oppilaalle ja yhdeksälle entisille JOPO-oppilaalle. Juhani Ahon koulun joustavan perusopetuksen oppilaat vastasivat alkukartoituskyselyyn joko itsenäisesti tai koulusosionomin kanssa. Entiset JOPO-oppilaat vastasivat kyselyyn itsenäisesti. Nykyiset ja entiset JOPO-oppilaat vastasivat alkukartoituskyselyyn anonyymisti, eli kyselyssä ei kerätty mitään sellaista tietoa, mikä voisi paljastaa esimerkiksi vastaajien iän tai nimen. Alkukartoituskyselystä tehtiin anonyymi, koska sen ajateltiin madaltavan kynnystä vastaamiselle.

Juhani Ahon koulun JOPO-oppilaista alkukartoituskyselyyn vastasi yhdeksän ja entisistä JOPO-oppilaista viisi. Molempien alkukartoituskyselyiden perusteella oppilaat olivat olleet tyytyväisiä joustavaan perusopetukseen, ja he olivat hyötynet opetuksesta positiivisesti sekä koulussa että koulun ulkopuolisessa elämässä. Osa oppilaista vastasi, että heidän opiskelumotivaationsa ja koulumenestyksensä olivat parantuneet, he olivat viihtyneet paremmin koulussa ja heidän mielialansa oli parantunut.

Juhani Ahon koulun JOPO-oppilaiden toiveet ja kiinnostuksen kohteet olivat merkityksellisiä vuosisuunnitelman ideoinnissa. Alkukartoituskyselyn avulla oppilailla oli mahdollisuus vaikuttaa JOPO-päivien sisältöön, ja he pääsivät osallisiksi opetuksen sisällön suunnitteluun. JOPO-oppilaat olivat kiinnostuneita useista eri opiskelualoista. Alkukartoituskyselyn perusteella auto- ja logistiikka-ala ja kone-, metalli- ja tuotantotekniikka olivat kiinnostavimpia. Pelkästään ammattiopiston aloja tarkastellessa elintarvike- ja ravitsemusala ei kiinnostanut JOPO-oppilaita. Vastauksien pohjalta oli helppoa aloittaa joustavan perusopetuksen mahdollisten yhteistyötahojen ideointi, sillä JOPO-oppilaiden kiinnostus eri aloja kohtaan oli laaja.

Alkukartoituskyselyssä kävi ilmi, että enemmistö JOPO-oppilaista toivoi joustavan perusopetuksen sisällöksi yritysvierailuja ja eri ammattiopiston aloihin tutustumista. Näiden lisäksi oppilaita kiinnostivat työelämätaitojen opettelu ja retkeily- ja teemapäivät. Mielenkiintoista oli, että osa vastanneista toivoi lukiovierailuja, vaikka se ei saanut oppilaiden kiinnostusta, kun oppilailta kysyttiin heitä kiinnostavia jatko-opiskelualoja. Koulusosionomille ja Ylä-Savon ammattiopiston opettajalle suunnatussa alkukartoituskyselyssä ilmeni, että yksi joustavan perusopetuksen kehittämiskohteista on opetuksen monipuolistaminen. Opetus kaipaisi esimerkiksi sosiaali- ja terveysalan yrityksiin tutustumista sekä enemmän retkiä, leirejä ja työssäoppimisjaksoja. Alkukartoituskyselyn perusteella JOPO-opetus sisältää monipuolista perehtymistä toisen asteen ammattiopintoihin eri oppilaitoksissa sekä yritysvierailuja ja oppitunteja hyvinvoinnin osa-alueisiin liittyen.

Koulusosionomin ja Ylä-Savon ammattiopiston opettajan mukaan JOPO-oppilailla voi olla erilaisia haasteita ja tuen tarpeita. Koulusosionomin ja Ylä-Savon ammattiopiston opettajan alkukartoituskyselyn perusteella tuen tarpeet voivat liittyä muun muassa sosiaaliseen kanssakäymiseen, psyykkiseen hyvinvointiin, itseluottamukseen, koulumotivaation puuttumiseen ja heikkoihin tulevaisuuden näkymiin. Joustavassa perusopetuksessa oppilailla voi olla levotonta käyttäytymistä ja motivaation puutetta, mikä tulee ottaa huomioon erilaisissa oppimisympäristöissä kannustamalla ja rohkaisemalla oppilaita. Tärkeimmät asiat joustavassa perusopetuksessa ovat käytännön tekemisen kautta oppiminen, toisen asteen opintoihin suuntautumisen tukeminen, tutustuminen monipuolisesti eri ammattialoihin sekä erityisesti parantaa oppilaiden koulumotivaatiota ja ehkäistä koulupudokkuutta.

Koulusosionomin ja Ylä-Savon ammattiopiston opettajan alkukartoituskyselyn mukaan erityisen toimivaa joustavassa perusopetuksessa on yhteistyö Ylä-Savon ammattiopiston kanssa. Oppilaiden osallisuutta edistetään konkreettisesti joustavassa perusopetuksessa kuuntelemalla, osallistamalla sekä kannustamalla. Oppilaita rohkaistaan vaikuttamaan koko ryhmän toimintaan kysymällä heiltä heidän mielipiteitään, toiveitaan ja kiinnostuksen kohteitaan JOPO-päiviä varten. Oppilaat saavat vaikuttaa joustavan perusopetuksen sisältöön siten, että heiltä kysytään heidän omia näkemyksiään ja toiveitaan toiminnasta joko kasvotusten tai WhatsAppin kautta.

4.2 Ryhmämuotoisen JOPO-opetuksen vuosisuunnitelman sisällölliset valinnat

Joustavan perusopetuksen vuosisuunnitelmassa koulun ulkopuolisten oppimisympäristöjen merkityksenä on innostaa koulunkäyntiin ja opiskeluun sekä antaa lisätietoa eri koulutus- ja työmahdollisuuksista sekä vapaa-ajanviettomahdollisuuksista. Opinto- ja tutustumiskäynneillä voidaan monipuolistaa joustavan perusopetuksen oppimisympäristöjä. Opinto- ja tutustumiskäyntien aikana oppilaat pääsevät tutustumaan eri aihekokonaisuuksiin tai oppimistehtäviin, jotka on laadittu aina opetussuunnitelman tavoitteiden mukaisesti. Esimerkiksi osaksi tutustumiskäyntiä kierrätyskeskukseen voidaan liittää biologian oppimistehtäviä. (Nurminen ja Ouakrim-Soivio 2009, 39–40.) Valitsimme vuosisuunnitelmaan sisällöt tällä perusteella.

Yritysvierailukohteet määräytyivät alkukartoituskyselyssä oppilaita kiinnostaneiden alojen mukaan. Tavoitteena on, että JOPO-oppilaat saavat yritysvierailujen aikana tietoa eri alojen yrityksistä, ja että he kiinnostuvat eri ammateista. Eri aloihin tutustuminen yritysvierailukohteissa tukee oppilaiden jatko-opiskelupaikan valintaa. Toisen asteen oppilaitosvierailujen tavoitteena on saada tietoa jatko-opiskelupaikoista ja ammatinvalintaan liittyvistä asioista sekä motivoitua jatkokoulutukseen. Yritysvierailuilla ja toisen asteen oppilaitosvierailuilla pyritään madaltamaan JOPO-oppilaiden kynnystä hakeutua jatko-opintoihin ja ehkäistä JOPO-oppilaiden koulupudokkuutta ja syrjäytymistä.

Kartoitimme vuosisuunnitelmaan retkeilypaikkoja ja vapaa-ajanviettomahdollisuuksia. Kohteisiin tutustumalla ja niiden erilaisia toimintoja kokeilemalla voidaan madaltaa oppilaiden kynnystä hakeutua vapaa-ajalla harrastusten ja muiden aktiviteettien pariin. Retkeily- ja vapaa-ajanviettokohteisiin tutustumisen ja niissä eri toimintoihin osallistumisen tavoitteena on edistää JOPO-oppilaiden toiminnallisuutta, yhteisöllisyyttä, ryhmätoiminnan merkitystä ja kokemuksellista oppimista.

Ryhmäytymisen tavoitteena on edistää ryhmän jäsenten välistä vuorovaikutusta, luottamusta sekä viihtyvyyttä ryhmässä. Tarkoituksena on, että jokainen ryhmän jäsen tuntee olonsa ryhmässä mukavaksi ja turvalliseksi sekä sellaiseksi, että uskaltaa ilmaista oman mielipiteensä ja voi olla oma itsensä. (MLL 2018.) Erilaiset ryhmäytymisharjoitukset tukevat vuosittain uuden joustavan perusopetuksen ryhmän ryhmäytymistä. Vuosisuunnitelmaan koottiin ryhmäytymisharjoituksia, jotta koulusosionomilla ja Ylä-Savon ammattiopiston opettajalla on valmiita harjoituksia saatavilla. Lisäksi he voivat itse lisätä vuosisuunnitelmaan uusia ja aikaisemmin hyviksi koettuja harjoituksia.

Nuorten osallisuus ja syrjäytymisen ehkäisy ovat sekä opinnäytetyömme, että joustavan perusopetuksen keskeisimpiä aihealueita. Sen vuoksi niistä päätettiin lisätä teoretietoa yleisellä tasolla vuosisuunnitelmaan. Teoriatiedon tavoitteena on tukea vuosisuunnitelmassa joustavaa perusopetusta toteuttavien henkilöiden työn suunnittelua siten, että opetus edistää JOPO-oppilaiden osallisuutta ja ehkäisee syrjäytymistä ja koulupudokkuutta. Teoriatieto toimii vuosisuunnitelmassa myös työn aloittamisen tukena, mikäli joustavan perusopetuksen toteutuksen vastuuhenkilöt vaihtuvat tulevaisuudessa.

Joustavan perusopetuksen tavoitteina on muun muassa edistää JOPO-oppilaiden työelämätaitojen sekä elämänhallintataitojen kehittymistä sekä parantaa oppilaiden opiskelumotivaatiota hyödyntäen eri oppimisympäristöjä normaalin luokkaopetuksen tilalla tai sijasta (Nurminen ja Ouakrim-Soivio 2009, 16). Vuosisuunnitelmaan lisättiin teemaoppitunteja työelämätaitoihin, elämänhallintaan ja opiskeluun liittyen. Teemapäivien aiheet valittiin alkukartoituskyselyn ja joustavan perusopetuksen tavoitteiden perusteella. Teemapäivät ovat vuosisuunnitelmassa teemaoppitunteja, joissa hyödynnetään toiminnallisia yksilö- ja ryhmätyöskentelyn menetelmiä. Teemapäiviä voidaan järjestää normaalin luokkaopetuksen sijasta muualla mahdollistaen JOPO-oppilaille kokemuksia uusista oppimisympäristöistä.

Vuosisuunnitelman loppuun päätettiin laatia palautekyselylomake. Palautekyselylomakkeen tarkoituksena on toimia joustavan perusopetuksen palautteen antamisen kanavana. Palautekyselylomakkeella koulusosionomi ja Ylä-Savon ammattiopiston opettaja voivat kerätä oppilailta palautetta ja kehittämissuhteita joustavasta perusopetuksesta ja kehittää opetusta vastaamaan oppilaiden tarpeita ja näin ollen edistää JOPO-oppilaiden osallisuutta mahdollistamalla heidän vaikuttamisensa opetuksen sisältöön.

Toimeksiantaja toivoi vuosisuunnitelmasta mahdollisimman yksinkertaista ja helppokäyttöistä, minkä vuoksi vuosisuunnitelmasta päätettiin tehdä sähköinen. Sähköistä vuosisuunnitelmaa on helppoa päivittää ja sähköisesti jaettuna se on molempien vastuuhenkilöiden saatavissa. Lisäksi toimeksiantajan toiveena oli, että vuosisuunnitelma laaditaan Microsoft Office-sovelluksella, joten valitsimme vuosisuunnitelman pohjaksi Microsoft Word:in.

4.3 Ryhmämuotoisen JOPO-opetuksen vuosisuunnitelman laatiminen

Vuosisuunnitelman sisällöllisten valintojen jälkeen siirryttiin kehittämistyön seuraavaan vaiheeseen, eli vuosisuunnitelman laatimiseen elokuussa 2020. Vuosisuunnitelman laatimisen aikana toimeksiantajan kanssa käydyissä keskusteluissa vuosisuunnitelman alkuperäinen rakenne ja sisällöt muuttuivat. Vuosisuunnitelmasta poistettiin yleisen tason teoriatieto joustavasta perusopetuksesta, nuorten osallisuudesta ja syrjäytymisen ehkäisystä, koska koulusosionomi ja Ylä-Savon ammattiopiston opettaja kokivat, ettei yleinen teoriatieto vuosisuunnitelmassa ole tarpeellista. Sen sijaan vuosisuunnitelmaan päätettiin lisätä samoista teemoista ajankohtaista tutkimustietoa, joka antaa paremmin uusia näkökulmia työn suunnitteluun, toteutukseen ja kehittämiseen. Vuosisuunnitelmaan valittiin mukaan pro graduja, väitöskirjoja, hankeraportteja ja Valtioneuvoston julkaisuja vuosilta 2019–2020. Vuosisuunnitelmaan valittiin tutkimuksia ja raportteja, jotka sisältävät joustavan perusopetuksen suunnitteluun, toteutukseen ja kehittämiseen käyttökelpoista ja hyödyllistä tietoa ja tutkimustuloksia.

Vuosisuunnitelmasta jätettiin pois myös ryhmätyöharjoitukset, koska koulusosionomin ja Ylä-Savon ammattiopiston opettajan mukaan oppilaiden ryhmäytyminen tapahtuu esimerkiksi retkien ohella. Ryhmätyömistä ei koettu kehittämiskohteeksi, sillä nykyiset ryhmätyömistävät ovat olleet

koulusosionomin ja Ylä-Savon ammattiopiston opettajan mielestä toimivia. Ryhmytymiseen liittyvien harjoitusten tilalle vuosisuunnitelmaan koottiin materiaalipankki, joka sisältää muun muassa työelämätaitoihin, itsetuntemukseen ja mielen hyvinvointiin liittyviä harjoituksia. Materiaalipankin sisältöä voidaan hyödyntää esimerkiksi joustavan perusopetuksen teemaoppitunneilla.

Laadintavaiheessa huomasimme, että sisällöllisten valintojen vaiheessa suunniteltua palautekyselylomaketta tulee kehittää, sillä palautekyselylomakkeella saataisiin tietoa pelkästään oppilaiden kokemuksista ja koetuista hyödyistä, muttei niinkään käsitystä oppilaiden toiveista ja tarpeista. Päätettiin, että vuosisuunnitelmaan sisällytetään jatkossa aloitus- ja lopetuskyselylomakkeet. Aloituskyselyllä kerätään oppilailta toiveita ja odotuksia joustavaa perusopetusta koskien. Lopetuskyselyllä kerätään oppilaiden mielipiteitä, hyötyjä ja kokemuksia joustavasta perusopetuksesta sekä kartoitetaan mahdollisia kehittämisehdotuksia. Lisäksi lopetuskyselyllä koulusosionomi ja Ylä-Savon ammattiopiston opettaja voivat tutkia joustavan perusopetuksen vaikuttavuutta.

Syyskuussa 2020 aloitettiin kartoittamaan mahdollisia yhteistyötahoja alkukartoituskyselyssä saadun tiedon pohjalta. Mahdollisiksi yhteistyötahoiksi valittiin Iisalmen lähialueella sijaitsevia retki- ja tutustumiskohteita sekä eri alojen yrityksiä ja oppilaitoksia. Retki- ja tutustumiskohteiden, oppilaitos- sekä yritysvierailukohteiden valinnassa huomioitiin alkukartoituskyselyn lisäksi kohteiden sijainti, jotta vierailukäynnit olisivat aikataulullisesti vaivatonta toteuttaa. JOPO-oppilaita kiinnostivat monien eri alojen jatko-opiskelupaikat, joten mahdollisten yritysvierailukohteiden etsiminen oli helppoa. Päätimme kuitenkin etsiä myös niiden alojen yrityksiä, jotka eivät kiinnostaneet JOPO-oppilaita, koska JOPO-oppilaiden mielenkiinnonkohteet voivat muuttua ja tulevaisuuden JOPO-oppilaita voivat kiinnostaa esimerkiksi elintarvike- ja ravitsemusalan yritykset, jotka eivät kiinnostaneet alkukartoituskyselyyn osallistuneita JOPO-oppilaita.

Yhteistyötahojen valitseminen aloitettiin etsimällä internetistä JOPO-oppilaiden kiinnostuksen kohteiden mukaisia lähialueiden yrityksiä ja retki- ja tutustumiskohteita. Yrityksien valinta oli osittain haasteellista, koska löysimme joidenkin alojen, kuten esimerkiksi teollisuusalan yrityksiä paljon, ja jouduimme valitsemaan vaihtoehdoista meidän mielestämme sopivimmat yritykset vierailuille. Toinen haasteellinen asia oli, että joidenkin alojen yrityksiä ei ollut lähialueilla paljoa tai niissä vieraileminen voi olla haasteellista, kuten esimerkiksi hius- ja kauneudenhoitoalojen yrityksissä. Positiivista kuitenkin oli, että useita yrityksiä löydettiin JOPO-oppilaiden kiinnostuksen kohteiden mukaisesti jokaiselta alalta.

Yrityksiin otettiin yhteyttä sähköpostitse syyskuussa 2020. Sähköpostissa kuvattiin tiivistetysti opinäytetyön tarkoitus ja miksi yhteyttä otettiin. Sähköpostissa kerrottiin, että yritysvierailujen tavoitteena on, että oppilaat pääsisivät tutustumaan eri alojen yrityksiin ja sen kautta he saisivat näkemystä jatkokouluttautumismahdollisuuksista. Sähköpostissa painotettiin, että yritysvierailujen ajankohta olisi aikaisintaan keväällä 2021 koronapandemian vuoksi. Sähköpostiviesteillä selvittiin, onko yritykseen mahdollista päästä tutustumaan ja minkälaista toimintaa yrityksillä on tarjota vierailujen ajaksi. Yritykset vastasivat nopeasti yhteydenottoon. Suurin osa yrityksistä oli kiinnostunut ottamaan

joustavan perusopetuksen ryhmän tutustumaan toimintaansa. Jokaisen yrityksen vastauksessa korostui, että yritysvierailu on mahdollinen vasta, kun koronapandemia sallii vierailut. Vastaukset saamme vuosisuunnitelmaan kirjattiin jokaisen yrityksen kohdalle lyhyesti, onko heidän yrityksensä mahdollista vierailla ja minkälaista toimintaa heillä olisi tarjota.

Laadintavaiheen viimeisenä vaiheena vuosisuunnitelmaan päätettiin vielä lisätä vuodenaikoihin perustuva vuosikello, joka jaettiin kolmeen osioon: syksy, talvi ja kevät. Jokaiselle osiolle koottiin oma suunnitelmarunkonsa, joiden pohjalta ryhmämuotoinen JOPO-opetus suunnitellaan ja toteutetaan käytännössä. Jokainen vuosisuunnitelman osio sisältää yritysvierailupäiviä, teemaoppitunteja, harrastusmahdollisuuksiin tutustumista, oppilaitosvierailuja sekä retkiä ja leirikouluja. Vuosisuunnitelman jokaisen osion lopussa JOPO-oppilailta kerätään suullista palautetta opetuksen sisällöistä aloitus- ja lopetuskyselyiden lisäksi. Jatkuvan palautteen keräämisen avulla voidaan edistää JOPO-oppilaiden osallisuutta. Palautetta JOPO-oppilailta kerätään esimerkiksi retkien, leirikoulujen ja tutustumiskäyntien yhteydessä, koska niiden aikana joustavan perusopetuksen ryhmä on muussa ympäristössä kuin koulussa ja mielestämme ympäristö on silloin suullisen palautteen keräämiselle vapautuneempi.

Vuosisuunnitelmaan jokaiseen osioon lisättiin kalenteri tukemaan työn suunnittelua ja aikataulusta. Kalenterissa on jokaiselle JOPO-päivälle oma kohta, johon voi suunnitella päivän ohjelman. Koulusosionomi ja Ylä-Savon ammattiopiston opettaja voivat suunnitella kalenteriin tulevat JOPO-päivät ennakkoon. Samalla kalenteri toimii koulusosionomin ja Ylä-Savon ammattiopiston opettajan muistin tukena, koska he voivat tarkistaa kalenterista jo aikaisemmin pidettyjen JOPO-päivien sisällön ja seurata työn toteutusta.

Vuosisuunnitelman osioiden: syksy, talvi ja kevät, sisällöt laadittiin joustavan perusopetuksen tavoitteiden mukaisesti. Vuosisuunnitelman laadinnassa hyödynnettiin myös alkukartoituskyselyssä nousseita nykyisten JOPO-oppilaiden toiveita opetuksen sisällöstä. Nykyiset JOPO-oppilaat toivoivat oppilaitosvierailuja, yritysvierailuja, työelämätaitojen opettelua sekä retki- ja teemapäiviä, jonka vuoksi näitä osa-alueita lisättiin vuosisuunnitelman eri osioihin. Jokaiseen teemaoppituntiin on määritelty toiminnan kuvaus, tavoitteet ja tarvittavat materiaalit.

JOPO-oppilaita yhdistävinä tekijöinä ovat tyypillisesti erilaiset haasteet koulunkäynnissä, kuten motivaatio-ongelmat, käytösongelmat, runsaat poissaolot ja oppimisvaikeudet. Opetuksella pyritään vaikuttamaan oppilaiden koulumenestykseen positiivisesti. Koulunkäyntiongelmat voivat vaikuttaa hyvin negatiivisesti nuoren koulumenestykseen ja päättötodistukseen. Nuoren perusopiskelutaidot voivat olla tämän seurauksena heikot ja jatko-opintoihin pääseminen haasteellista. (Nurminen ja Ouakrim-Soivio 2009, 13, 18.) Vuosisuunnitelman syksyllä järjestettävät teemaoppitunnit keskittyvät JOPO-oppilaiden opiskelutaitojen vahvistamiseen. Teemaoppitunneilla pyritään ehkäisemään oppilaiden koulupoissaoloja sekä syrjäytymisen ja koulupudokkuuden riskiä. Opiskelutaitoihin keskittyvät teemaoppitunnit sisältävät harjoitteita, joiden avulla oppilaat voivat kehittää opiskelutaitojaan. Harjoitteet liittyvät muun muassa ajanhallintaan, keskittymiseen, muistiin sekä luku- ja kirjoitustaitoon.

Harjoitteiden avulla voidaan vahvistaa myös oppilaiden mielen hyvinvointia ja sen myötä lisätä oppilaiden jaksamista koulussa. Ohjaajan on suotavaa käyttää teemaoppitunteja toteuttaessaan apunaan toiminnallisia menetelmiä. JOPO-opetus pitää sisällään sopivassa suhteessa yhteisöllistä keskustelua, itsenäistä pohdintaa ja toiminnallisia harjoitteita.

Joustavaan perusopetukseen kuuluu tärkeänä osana työelämätaidot ja työpaikkaopiskelu. Työelämätaitojen opiskelun tavoitteena on tukea JOPO-oppilaiden työelämätaitojen kehittymistä ja perehtyä työelämän tärkeimpiin asioihin. Työelämätaitojen teemaoppitunnit valmentavat mahdolliseen työpaikkaopiskeluun, työharjoitteluihin ja tulevaisuuden työelämään. Lisäksi työelämätaitoihin liittyvien teemaoppituntien aikana pohditaan, mitä työpaikkaopiskelun tai työharjoittelun aikana voisi oppia. (Nurminen ja Ouakrim-Soivio 2009, 38.) Vuosisuunnitelmaan talven ajalle suunniteltujen teemaoppituntien aikana opiskellaan työelämään liittyviä taitoja, kuten työpaikalla käyttäytymistä ja pukeutumisesta. Työelämätaitoja opiskellaan toiminnallisten harjoitusten ja keskustelun avulla. Työelämätaitojen teemaoppitunti pidetään talvella, koska samalla voidaan valmentautua kevään TET-harjoitteluihin ja mahdollisiin kesätöihin.

Joustavan perusopetuksen yhtenä tavoitteena on edistää ja tukea oppilaan elämähallintataitojen sekä itsetunnon kehittymistä. Tavoitteena on myös saada oppilas oivaltamaan uusia asioita ja tulemaan tietoisiksi omista kyvyistään ja voimavaroistaan. (Nurminen ja Ouakrim-Soivio 2009, 16, 78.) Elämähallintaoppitunnit sisältävät teemoja muun muassa itsetuntoon, voimavaroihin, ihmissuhdetaitoihin, tunnetaitoihin sekä tulevaisuuteen liittyen. (Peräaho 2019, 12; Peräaho ja Nikkinen 2020, 3.) Kevät -osioon laadittiin teemaoppitunteja, joiden aiheena on elämähallintataidot. Teemaoppituntien tavoitteena on elämähallintataitojen kehittyminen erilaisten toiminnallisten harjoitusten ja keskustelun avulla. Elämähallintaharjoitteilla edistetään mielen hyvinvointia ja siten myös oppilaiden hyvinvointia kokonaisvaltaisesti.

Vuosisuunnitelman sisällöt:

1. Johdanto
2. Vuosikello (syksy, talvi ja kevät)
3. Koulun ulkopuoliset oppimisympäristöt
4. Ajankohtaista tutkimustietoa joustavasta perusopetuksesta, nuorten osallisuudesta ja syrjäytymisen ehkäisystä
5. Materiaalipankki
6. Aloitus- ja lopetuskyselylomakkeet

4.4 Ryhmämuotoisen JOPO-opetuksen vuosisuunnitelman arviointi

Kehittämistyön neljäntenä vaiheena oli arvioida vuosisuunnitelmaa ja kehittämistyötä kokonaisuudessaan. Arvioinnin teki Juhani Ahon koulun koulusosionomi ja Ylä-Savon ammattiopiston opettaja Webropol-kyselylomakkeella. Teimme myös oman itsereflektion vuosisuunnitelmasta ja kehittämistyöstä. Valmis vuosisuunnitelma lähetettiin toimeksiantajalle arvioitavaksi marraskuussa 2020.

Koulusosionomin ja Ylä-Savon ammattiopiston opettajan mielestä vuosisuunnitelma on hyvä ja selkeä kokonaisuus. Yhteistyötahojen lista on pitkä ja monipuolinen sekä vuosisuunnitelmassa oleva teoratieto on mahdollisimman uutta. Koulusosionomi ja Ylä-Savon ammattiopiston opettaja kokevat, että vuosisuunnitelma on helppokäyttöinen ja ulkoasu on yksinkertainen. Vuosisuunnitelman kehittämisideana he kokevat, että vuosisuunnitelman sisältö voisi olla ytimekkäämpi, eli tiedon voisi tiivistää pienempään tilaan.

Vuosisuunnitelman keskeisinä tavoitteina oli edistää joustavaan perusopetukseen osallistuvien nuorten osallisuutta ja ehkäistä syrjäytymistä. Ennen vuosisuunnitelman kehittämistyön aloittamista oli tärkeää perehtyä osallisuuden ja syrjäytymisen ehkäisemisen keskeisiin periaatteisiin, niitä koskeviin lakeihin ja asetuksiin, kuten esimerkiksi perusopetuslakiin, YK:n yleissopimukseen lapsen oikeuksista ja Valtioneuvoston asetukseen perusopetusasetuksen muuttamisesta, sekä kuinka näihin voidaan vaikuttaa koulussa ja sosiaalialalla. Osallisuuden edistämisen ja syrjäytymisen ehkäisemisen teoreettisiin lähtökohtiin oli tärkeää syventyä, koska sosiaalialan ammattilaisen tulee edistää asiakkaidensa osallisuutta ja ehkäistä syrjäytymistä (Talentia 2017, 16). Teoreettisiin lähtökohtiin syveneminen oli helppoa, koska yksi sosionomin koulutuksen ydinosaamisalueista on osallisuuden edistäminen (Arene Ry 2017). Ennen vuosisuunnitelman kehittämistyön aloittamista oli oleellista myös perehtyä joustavan perusopetuksen teoriaan, jonka avulla syvennettiin jo käytännössä opittua tietoa.

Kehittämistyön tärkeimpinä asioina olivat alkukartoituskyselyt. Alkukartoituskyselyiden voidaan todeta onnistuneen, sillä niiden avulla saatiin tietoa vuosisuunnitelman laatimista varten. Alkukartoituskyselyiden laatiminen onnistui teoratiedon omaksumisen seurauksena, koska joustavan perusopetuksen rakenne oli tuttu ja tiedettiin, mitkä asiat ovat oleellisia vuosisuunnitelman tavoitteiden saavuttamiseksi. Alkukartoituskyselyiden tulosten tarkastelun yhteydessä huomattiin, että strukturoidut kysymykset olivat kohderyhmälle, eli nuorille sopivin vaihtoehto, koska nuorten ei tarvinnut itse muodostaa vastauksia, vaan jokainen sai valita itselleen sopivimman vastausvaihtoehdon. Uskomme, että tämä madalsi nuorten kynnystä alkukartoituskyselyyn vastaamiselle. Koulusosionomin ja Ylä-Savon ammattiopiston opettajan alkukartoituskysely sisälsi avoimia kysymyksiä, koska heille tehdyllä alkukartoituskyselyllä selvitimme nykyisen JOPO-opetuksen sisältöä, haasteita ja kehittämiskohteita. Avoimet kysymykset mahdollistivat laajan vastaamisen ja sen myötä alkukartoituskyselystä saatiin mahdollisimman paljon hyötyä vuosisuunnitelmaan. Alkukartoituskyselyiden tekemisessä korostui eettinen näkökulma. Kysymyksiä laatiessa otettiin huomioon, ettei kyselyyn vastanneita nuoria voi tunnistaa vastausten perusteella. Alkukartoituskyselyssä ei kerätty henkilötietoja tai muita tunnistettavia tietoja. Mielestämme kysely onnistuttiin tekemään eettisiä periaatteita noudattaen. Kyseleyn vastaaminen oli vapaaehtoista, joka lisäsi alkukartoituskyselyn eettisyyttä.

Vuosisuunnitelmaa arvioitiin myös sisällön, ulkoasun ja käytettävyyden näkökulmasta. Vuosisuunnitelman rakenne muuttui kehittämistyön aikana, sillä koulusosionomin ja Ylä-Savon ammattiopiston opettajan kanssa käydyissä keskusteluissa huomattiin, että vuosisuunnitelman rakennetta tulee kehittää. Tämä oli hyvä asia, koska rakenteen kehittämisen vuoksi lopullisesta vuosisuunnitelmasta

saatiin onnistunut kokonaisuus. Osallisuuden edistäminen kehittämistyössä näkyi siten, että vuosisuunnitelmaa laatiessa otettiin huomioon alkukartoituskyselyssä nuorten esiin nostamat kehittämisideat ja toiveet aiempaa tarkemmin. Palautteen keräämistä kehitettiin siten, että aloitus- ja lopetus-kyselyiden lisäksi suullisen palautteen antamisen kynnystä pyrittiin madaltamaan. Suullista palautetta on tarkoitus kerätä JOPO-oppilailta jokaisen vuosisuunnitelman osion lopuksi. Suullisen palautteen antaminen suunniteltiin tapahtuvan osana leirikouluja tai retki- ja tutustumiskäyntejä, sillä ajateltiin, että palautteen antaminen olisi nuorille helpompaa vapautuneemmassa ympäristössä. Jatkuvan palautteen kerääminen edesauttaa JOPO-oppilaiden osallistumista joustavan perusopetuksen toteutuksen suunnitteluun ja toteutukseen tulevaisuudessakin.

Joustavan perusopetuksen yhteistyöverkoston laajentaminen onnistui tavoitteiden mukaisesti, koska vuosisuunnitelmaan saatiin kattava listaus eri alojen yrityksiä. Pystyimme vastaamaan koulusosionomin ja Ylä-Savon ammattiopiston opettajan toiveeseen, että yhteistyöverkostossa olisi myös sosiaali- ja terveysalan yrityksiä sekä yhteistyöverkosto olisi laaja. Yhteyden saaminen yrityksiin onnistui sähköpostin kautta, mutta valitettavasti kaikki yritykset eivät vastanneet yhteydenottoon. Haasteellista oli, että kaikkien yritysten nettisivuilla ei ilmoitettu yhteystietoja, joten niiden etsimiseen kului aikaa. Pohdimme myös, olemmeko yrittäneet tavoitella oikeita henkilöitä niistä yrityksistä, jotka eivät olleet vastanneet yhteydenottoon. JOPO-oppilaiden toiveiden ja tarpeiden mukaisesti valitut yhteistyötahot, kuten yritysvierailukohteet ja oppilaitokset auttavat JOPO-oppilaiden tulevaisuuden suunnittelua ja jatko-opiskelupaikan valintaa. Hakeutuminen jatko-opintoihin peruskoulun jälkeen on helpompaa, kun JOPO-oppilaat pääsevät monipuolisesti tutustumaan eri alojen yrityksiin sekä oppilaitoksiin. Näemme mieluisan opiskelupaikan saamisen ehkäisevän syrjäytymistä ja koulupudokkuutta sekä motivoivan nuoria alalla opiskeluun.

Kehittämistyön loppuvaiheessa vuosisuunnitelman JOPO-kalenteria kehitettiin tarkoitusta palvelevammaksi, sillä kävi ilmi, että vuosisuunnitelmaan tarvitaan täsmällisempi suunnitelmarunko. Vuosisuunnitelmaan laadittiin kolme osiota: syksy, talvi ja kevät. Suunnitelmarungon kehittämisellä pystyttiin vastaamaan sekä nuorten toiveisiin, että joustavan perusopetuksen tavoitteisiin. Vuosisuunnitelmaa kehitettiin huomioimaan JOPO-oppilaiden osallisuutta tehokkaammin kuin alkuperäisessä vuosisuunnitelmassa. Mielestämme paranneltu suunnitelmarunko edistää JOPO-oppilaiden osallisuutta, ehkäisee syrjäytymistä ja tekee ryhmämuotoisen joustavan perusopetuksen suunnittelusta ja toteutuksesta tavoitteellisempaa. Koemme, että saimme tehtyä vuosisuunnitelmasta helppokäyttöisen ja selkeän kokonaisuuden. Vuosisuunnitelman lopullinen rakenne vastaa asettamiamme tavoitteita.

Jatkokehittämisideana vuosisuunnitelmaa voisi kehittää siten, että entisiä JOPO-oppilaita pyrittäisiin saamaan tuutoreiksi uusille JOPO-oppilaille. Entiset JOPO-oppilaat voisivat toimia joustavan perusopetuksen oppilaiden vertaistukena ja esitellä omaa opiskelualaansa. Entisten JOPO-oppilaiden antama vertaistuki voisi lisätä uusien JOPO-oppilaiden opiskelumotivaatiota. Toisena jatkokehittämisideana voisi olla, että vuosisuunnitelmassa olevien yhteistyötahojen kanssa kehitettäisiin virtuaalis-

ten työkalujen ja etäyhteyden käyttämisestä. Etäyhteyden kautta yritykset voisivat esitellä omaa toimintaansa ilman fyysistä läsnäoloa. Vallitsevan koronapandemian vuoksi tällainen toimintatapa korvaisi fyysisen vierailun eri alojen yrityksissä, joita ei kokoontumisrajoitusten vuoksi suositella.

5 POHDINTA

Olemme kaikki kiinnostuneita tekemään tulevaisuudessa töitä nuorten kanssa, minkä vuoksi tuntui luonnolliselta valita opinnäytetyömme kohderyhmäksi nuoret. Yksi sosionomin merkittävimmistä tehtävistä on toimia innovatiivisissa projekteissa ja hankkeissa uusien työvälineiden ja työtapojen kehittäjänä. Kehittämistyömme aikana saimme kattavan kokemuksen innovatiivisesta kehittämisestä ja mielestämme onnistuimme kehittämistyössä tarkoituksenmukaisesti, koska pystyimme kuluneen vuoden aikana kehittämään Iisalmen Juhani Ahon koululle ryhmämuotoiseen JOPO-opetuksen vuosisuunnitelman. Vuoden aikana innovatiivinen ajattelutapamme kehittyi, jonka myötä uskallamme myös tulevaisuudessa hakeutua innovatiivisiin projekteihin toimimaan kehittäjinä ja sosiaalialan ammattilaisina.

Sosionomin yksi merkittävimmistä osaamisalueista on osallisuuden edistäminen ja syrjäytymisen ehkäiseminen kaikkien asiakasryhmien kanssa. Opintomme ovat antaneet laajaa teoreettista pohjaa osallisuuden edistämisestä ja syrjäytymisen ehkäisemisestä, minkä vuoksi halusimme tuoda ne opinnäytetyössämme konkreettisesti esille. Mielestämme oli erittäin tärkeää ottaa opinnäytetyömme keskeisimmiksi teoreettisiksi lähtökohdiksi nuorten osallisuuden edistäminen ja syrjäytymisen ehkäiseminen. Yhteiskunnallisesti on merkityksellistä ehkäistä nuorten syrjäytymistä ja koulupudokkuutta sekä osallistaa heitä kiinnittymään yhteiskuntaan. Kun nuorten osallisuuden edistämisessä ja syrjäytymisen ehkäisemisessä onnistutaan, voidaan parhaimmillaan edistää nuorten etenemistä opinnoissa, mikä taas edesauttaa heidän siirtymistään työelämään.

Mielestämme nuoret kohderyhmänä on vaikea, koska nuoruus voi sisältää paljon haasteita ja niistä selviämiseen saattaa tarvita ammattilaisten apua ja tukea. Koulu on yksi merkittävimmistä paikoista, jossa nuorta voidaan tukea ja auttaa arjen haasteissa. Tarvittaessa siellä voidaan ottaa käyttöön nuoren tarpeiden mukaisia tukitoimia, kuten esimerkiksi nuori voi päästä joustavaan perusopetukseen. Mielestämme yhtenä Iisalmen Juhani Ahon koulun vahvuutena on koulusosionomi, joka toimii nuorille matalan kynnyksen auttajana ja tukijana, ja tuo kouluun myös sosiaalialan työn näkemystä. Koulusosionomin toimiminen Iisalmen Juhani Ahon koulun joustavan perusopetuksen vastuhenkilönä on mielestämme erittäin hyvä asia, koska opetuksessa koulusosionomi voi tuoda opetukseen koulun näkökulman lisäksi sosiaalialan työn näkemystä. Koulusosionomilla on tietoa ja taitoa edistää nuorten osallisuutta ja ehkäistä syrjäytymistä. Opinnäytetyön aikana olemme oppineet, kuinka merkittävästi joustava perusopetus liittyy osallisuuden edistämiseen ja syrjäytymisen ehkäisemiseen. Joustavassa perusopetuksessa tehdään tärkeää työtä nuorten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukemiseksi.

Opinnäytetyössämme on noudatettu eettisiä periaatteita. Opinnäytetyössämme ei käytetty kenenkään henkilötietoja, vaan alkukartoituskysely tehtiin anonymisti. Alkukartoituskyselyiden vastauksista ei pystytä tunnistamaan ketään yksilönä. Koemme alkukartoituskyselyn anonymiuden madaltaneen nykyisten ja entisten JOPO-oppilaiden vastaamiskynnystä, jonka vuoksi saimme paljon vastauksia. Ajattelemme kuitenkin, koska teimme anonymi alkukartoituskyselyn Webropol-kyselyllä,

emme voi olla varmoja tietojen oikeellisuudesta ja taata tulosten luotettavuutta. Koronapandemian vuoksi emme voineet tavata oppilaiden kanssa fyysisesti, jolloin olisimme voineet varmistaa, että tieto tulee oikeasti nuorilta. Nykyisten ja entisten JOPO-oppilaiden alkukartoituskysely onnistui ja koemme, että pystyimme tekemään siitä nuorten ikätason mukaisen. Alkukartoituskyselyn vastausten perusteella saimme laadittua ryhmämuotoiselle joustavalle perusopetukselle vuosisuunnitelman.

Ennen opinnäytetyömme aloittamista haimme Iisalmen kaupungilta tutkimusluvan opinnäytetyöllemme. Teimme opinnäytetyömme toimeksiantajan kanssa kirjallisen ohjaus- ja hankeistamissopimuksen, jossa määritellään muun muassa opinnäytetyömme osapuolten tehtävät, aikataulun ja vastualueet. Kaikki opinnäytetyömme osapuolet ovat noudattaneet sopimuksessamme määriteltyjä kohtia sovitusti. Projektiohjauksen aikana saadut kokemukset Juhani Ahon koulun joustavassa perusopetuksessa edesauttoivat opetuksen kokonaiskuvan sisäistämisen ja kehittämistyön aloittamisessa. Kehittämistyön suunnittelu ja toteuttaminen toimeksiantajan kanssa oli sujuvaa, koska tunnustimme toisemme entuudestaan. Tämä mahdollisti kommunikoinnin avoimuuden ja sen myötä pystyimme tekemään yhteisymmärryksessä isoja muutoksia vuosisuunnitelmaan kehittämistyön aikana. Opinnäytetyöprosessissa tehty yhteistyö kasvatti meitä toimimaan sosiaalialan osaajina osana moniammatillista tiimiä.

LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT

- AKIN, Imani ja NEUMANN, Crystal 2013. Identifying Proactive Collaboration Strategies for Teacher Readiness For Marginalized Students. *Journal of College Teaching & Learning [digilehti]* 10 (4), 235–244. [Viitattu 2020-10-08.] Saatavissa: <https://clutejournals.com/index.php/TLC/article/download/8139/8189/>
- ANTTILA, Pirkko 2007. Realistinen evaluaatio ja tuloksellinen kehittämistyö. Tampere: Juvanes Print.
- ARENE RY 2017. Sosionomi tuottaa hyvinvointia läpi elämänkaaren. Ammattikorkeakoulutus sosiaalialan muutoksen edistäjänä [verkkojulkaisu]. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene Ry. [Viitattu 2020-11-12.] Saatavissa: http://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2018/arene_sosionomiselvitys_pitka_raportti_fin.pdf?t=1526901428
- DE RÓISTE, Aingeal, KELLY, Colette Norena, MOLCHO, Michal, GAVIN, Aoife ja GABHAINN, Saoirse Nic 2012. Is school participation good for children? Associations with health and wellbeing. *Health Education [digilehti]* 112 (2), 88–104. [Viitattu 2020-10-18.] Saatavissa: https://www.researchgate.net/publication/242343933_Is_school_participation_good_for_children_Associations_with_health_and_wellbeing
- HALME Nina, HEDMAN, Lilli, IKONEN, Riikka ja RAJALA, Rika 2018. Lasten ja nuorten hyvinvointi 2017 [verkkojulkaisu]. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. [Viitattu 2020-08-07.] Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136748/URN_ISBN_978-952-343-115-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- HEIKKINEN, Nelli ja HUTTUNEN, Nea 2020. SSMOHA–hanketyö. Juhani Ahon koulun JOPO-toiminnan kehittäminen. Savonia-ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. MOHA-projektin raportti. Sijainti: Iisalmi: Nea Huttusen henkilökohtaiset kokoelmat.
- HIETANEN-PELTOLA, Marke, LAITINEN, Kristiina, AUTIO, Eva ja PALMQVIST, Riia 2018. Yhteisestä työstä hyvinvointia – opiskeluhuoltoryhmä perusopetuksessa [verkkojulkaisu]. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. [Viitattu 2019-10-17.] Saatavissa: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136782/Ohjaus%202018_009_verkko_20180117.pdf?sequence=4&isAllowed=y
- HIETANEN-PELTOLA, Marke, RAUTAVA, Marie, LAITINEN, Kristiina ja AUTIO, Eva 2019. Kohtaaminen keskiössä – Lapsi- ja nuorilähtöisyys opiskeluhuollon palveluissa [verkkojulkaisu]. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. [Viitattu 2020-02-27.] Saatavissa: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137983/URN_ISBN_978-952-343-307-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- HUTTUNEN, Nea, HYTTINEN, Inka ja VÄISÄNEN, Veera 2019. Teemahaastattelu – Haastattelu JOPO-toimintaan osallistuneelta henkilöltä. Savonia-ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Tutkin, oivallan ja kehitän -opintojakson tehtävä. Sijainti: Nea Huttusen henkilökohtaiset kokoelmat.
- HÄKÄMIES, Jyri ja HANNULA, Mirja 2019-10-12. Grundläggande färdigheter är en förutsättning för sysselsättning. *Huvudstadsbladet*. [Viitattu 2020-09-07.] Saatavissa: <https://www.hbl.fi/artikel/grundlaggande-fardigheter-ar-en-forutsattning-for-sysselsattning/>
- IISALMEN, KIURUVEDEN, SONKAJÄRVEN JA VIEREMÄN PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMA s. a. [Verkkojulkaisu.] Opetushallitus. [Viitattu 2019-10-04.] Saatavissa: <https://www.iisalmi.fi/loader.aspx?id=1554b2a5-7898-4f9d-be3f-0b9fcadbc824>
- JÄÄSKELÄINEN, Eppu 2020-01-21. Koulusosionomi. [Haastattelu.] Iisalmi: Juhani Ahon koulu.
- KANANEN, Jorma 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- KETTUNEN, Iita 2018. Koulusosionomi tukee koko luokan hyvinvointia [verkkojulkaisu]. Talentia. [Viitattu 2020-03-01.] Saatavissa: <https://www.talentia-lehti.fi/koulusosionomi-tukee-koko-luokan-hyvinvointia/>

KIILAKOSKI, Tomi 2014. Koulu on enemmän. Nuorisotyön ja koulun yhteistyön käytännöt, mahdollisuudet ja ongelmat [verkkojulkaisu]. Nuorisotutkimusseura. [Viitattu 2020-07-23.] Saatavissa: https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/koulu_on_enemman.pdf

KIILAKOSKI, Tomi 2017. ”Niillähän se on se viimeinen sana” – nuoret osallisuudestaan yläkoulussa. Julkaisussa: TOOM, Auli, RAUTIAINEN, Matti ja TÄHTINEN, Juhani (toim.) Toiveet ja todellisuus. Kasvatus osallisuutta ja oppimista rakentamassa. Jyväskylä: Suomen kasvatustieteellinen seura ry, 253–282.

KOULUTERVEYSKYSELY 2017 JA 2019a. [Verkkojulkaisu.] Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. [Viitattu 2020-08-07.] Saatavissa: https://sampo.thl.fi/pivot/prod/fi/ktk/ktk1/summary_perustulokset2?alue_0=235610&mittarit_0=200138&mittarit_1=200345&mittarit_2=200550&vuosi_0=v2017&kouluaste_0=161293#

KOULUTERVEYSKYSELY 2017 JA 2019b. [Verkkojulkaisu.] Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. [Viitattu 2020-08-07.] Saatavissa: https://sampo.thl.fi/pivot/prod/fi/ktk/ktk1/summary_perustulokset2?alue_0=235610&mittarit_0=200138&mittarit_1=200345&mittarit_2=403152&vuosi_0=v2017&kouluaste_0=161293#

KOULUTERVEYSKYSELY 2017 JA 2019c. [Verkkojulkaisu.] Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. [Viitattu 2020-08-07.] Saatavissa: https://sampo.thl.fi/pivot/prod/fi/ktk/ktk1/summary_perustulokset2?alue_0=235610&mittarit_0=200138&mittarit_1=200345&mittarit_2=199576&vuosi_0=v2017&kouluaste_0=161293#

MERIKUKKA, Marko, RISTIKARI, Tiina ja KIILAKOSKI, Tomi 2019. Suojaako yläkouluikäisten nuorten osallisuuden kokemus koulussa lyhyeltä koulutuspolulta? Yhteiskuntapolitiikka [digilehti] 84 (2019):4, 403–415. [Viitattu 2020-09-18.] Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138585/YP1904_Merikukkaym.pdf

MLL 2018. Ryhmäyttäminen peruskoulussa [verkkojulkaisu]. Mannerheimin lastensuojeluliitto. [Viitattu 2020-12-05.] Saatavissa: <https://www.mll.fi/ammattilaisille/kouluille-ja-oppilaitoksille/ryhmayttaminen/ryhmayttaminen-peruskoulussa/>

MYLLYNIEMI, Sami 2014. Ihmisarvoinen nuoruus [verkkojulkaisu]. Nuorisobarometri 2014. [Viitattu 2020-08-14.] Saatavissa: https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2015/03/Nuorisobarometri_2014_web.pdf

MYRSKYLÄ, Pekka 2012. Hukassa – Keitä ovat syrjäytyneet nuoret? [verkkojulkaisu]. Elinkeinoelämän valtuuskunta. [Viitattu 2020-07-02.] Saatavissa: <https://www.eva.fi/wp-content/uploads/2012/02/Syrjaytyminen.pdf>

NIEMELÄ, Pauli 2011. Sosiaalityön hyvinvointietikan toteuttajana. Julkaisussa: PEHKONEN, Aini ja VÄÄNÄNEN-FOMIN, Marja (toim.) Sosiaalityön arvot ja etiikka. Jyväskylä: PS-kustannus, 13–42.

NORENNA, Juho 2019. Oman oppimisen kapteeni. Jyväskylä: PS-kustannus.

NURMINEN, Ulla ja OUAKRIM-SAIVIO, Najat 2009. Joustava perusopetus. JOPO-toiminnan aloittaminen ja vakiinnuttaminen [verkkojulkaisu]. Opetusministeriö. [Viitattu 2019-10-05.] Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/76695/opm26.pdf?sequence=>

OPETUSHALLITUS 2016. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014 [verkkojulkaisu]. Helsinki: Opetushallitus. [Viitattu 2020-07-23.] Saatavissa: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

PERUSOPETUSLAKI. L 21.08.1998/628. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2019-10-04.] Saatavissa: <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628#L2P4>

PERÄÄHO, Katri 2019. Hyvän mielen vuosikello [verkkojulkaisu]. MIELI Suomen Mielenterveys ry. [Viitattu 2020-11-25.] Saatavissa: https://mieli.fi/sites/default/files/inline/Hankkeet/LAPSETJANUO-RET/vuosikello_tulostettava.pdf

- PERÄÄHO, Katri ja NIKKINEN, Emilia 2020. Hyvän mielen treenivihko–ohjaajan opas [verkkojulkaisu]. MIELI Suomen Mielenterveys ry. [Viitattu 2020-11-25.] Saatavissa: https://mieli.fi/sites/default/files/inline/Hankkeet/LAPSETJANUORET/hyvan_mielen_ohjaajan_opas.pdf
- POLLARI, Jorma ja KOPPINEN, Marja-Leena 2010. Ketä kannattaa opettaa? Jyväskylä: PS-kustannus.
- RAIVIO, Helka, KARJALAINEN, Jarmo 2013. Osallisuus ei ole keino tai väline, palvelut ovat! Julkaisussa: ERA, Taina (toim.) Osallisuus - oikeutta vai pakkoa? [verkkojulkaisu]. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu, 12–34. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/64153/JAMKJULKAISUJA1562013_web.pdf?sequence=1
- REIVINEN, Jukka ja VÄHÄKYLÄ, Leena 2013. Ketä kiinnostaa? Lasten ja nuorten hyvinvointi ja syrjäytyminen. Helsinki: Gaudeamus.
- SARALA, Urpo ja SARALA, Anita 1999. Oppiva organisaatio. Oppimisen, laadun ja tuottavuuden yhdistäminen. 6. painos. Lahti: Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus.
- SAVOLAINEN, Hannu, VILKKO, Risto ja VÄHÄKYLÄ, Leena 2017. Oppimisen tulevaisuus [verkkokirja]. Gaudeamus Oy. [Viitattu 2020-07-20.] Saatavissa: <https://www.ellibrary.com/reader/9789523455177>
- TALENTIA 2017. Arki, arvot ja etiikka – Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet [verkkojulkaisu]. Talentia. [Viitattu 2020-11-26.] Saatavissa: https://talentia.e-julkaisu.com/2017/eettiset-ohjeet/docs/Talentia_Etiikkaopas_2017.pdf
- THL 2019a. Luo luottamusta – suojele lasta [verkkojulkaisu]. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. [Viitattu 2020-02-27.] Saatavissa: https://verkkokoulu.thl.fi/documents/401561/412953/Luo+luottamusta+suojele+lasta_2019_1010+s+prf.pdf/f84e30bd-8e71-38dc-edda-33a6a8ee3758?t=1570777889579
- THL 2019b. Osallisuus [verkkojulkaisu]. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. [Viitattu 2020-11-26.] Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>
- TORKKOLA, Sari 2019. Lean asiantuntijatyön johtamisessa. 8. painos. Helsinki: Talentum Pro.
- TURJA, Leena 2007. Lasten osallisuus kasvatustyön suunnittelussa ja kehittämisessä. Julkaisussa: IKONEN, Oiva ja VIITANEN, Pirkko (toim.) Erilainen oppija – yhteiseen kouluun. Jyväskylä: PS-kustannus, 167–196.
- VALTIONEUVOSTO 2019. Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelma 10.12.2019. Osallistava ja osaava Suomi. Sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta [verkkojulkaisu]. Valtioneuvoston julkaisuja 2019. [Viitattu 2020-07-24.] Saatavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161931/VN_2019_31.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- VALTIONEUVOSTON ASETUS PERUSOPETUKSEN MUUTTAMISESTA. A 29.12.2009/1768. Finlex. Lain säädäntö. [Viitattu 2019-10-06.] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkupf/2009/20091768>
- VALTIONEUVOSTON KANSLIA 2013. Mitä tiedämme politiikkatoimien vaikuttavuudesta lasten ja nuorten syrjäytymisen sekä hyvinvointierojen vähentämisessä? Poliittikkatoimien vaikuttavuuden tieto- ja arviointikatsaus [verkkojulkaisu]. Valtioneuvoston kanslia. [Viitattu 2020-03-12.] Saatavissa: https://vnk.fi/documents/10616/1093242/R0213_Mit%C3%A4+tied%C3%A4mme+politiikkatoimien+vaikuttavuudesta.pdf/90819b6a-87f3-45f3-a8a4-bfbfee76900a?version=1.0
- YK:N YLEISSOPIMUS LAPSEN OIKEUKSISTA s. a. [Verkkojulkaisu.] Unicef. [Viitattu 2020-08-08.] Saatavissa: https://unicef.studio.crasman.fi/pub/public/pdf/LOS_A5fi.pdf

LIITE 1: ALKUKARTOITUSKYSELYLOMAKKEET

JOPO alkukartoituskysely nykyisille jopoille (Voi valita useamman vaihtoehdon lähes jokaisessa kohdassa.)

1. Mikä sai sinut hakemaan JOPO-ryhmään?

2. Miten olet hyötynyt JOPO-opetuksesta?

Koulumenestykseni on parantunut

Sain uusia ystäviä

Viihdyin paremmin koulussa

Opin uusia asioita liittyen työelämään

Sain vaihtoehtoja, että minne voisin hakea koulun jälkeen opiskelemaan

Opin uutta itsestäni

Muu, mikä? _____

3. Minkälaista toimintaa toivoisin olevan JOPO-päivissä?

Yritysvierailuja

Amiskalla eri aloihin tutustumista

Lukiovierailuja

Muita kouluvierailuja, mitä?

Harrastusmahdollisuuksiin tutustumista

Retkeily/teemapäiviä

Teema oppitunteja

Työelämän taitojen opettelua

Elämänhallintaan liittyvien taitojen harjoittelua

Muuta, mitä? _____

4. Koetko, että pystyt vaikuttamaan JOPO-päivien sisältöön?

Kyllä

En

5. Mitkä alat kiinnostavat sinua?

- Sosiaali- ja terveysala
- Elintarvike- ja ravitsemisala
- Liiketalous
- Hius- ja kauneudenhoitoala
- Kone-, metalli- ja tuotantotekniikka
- Sähkö- ja automaatioala
- Auto- ja logistiikka-ala
- Maarakennus ja talonrakennusala
- Maatilatalous ja eläintenhoito
- Media-ala
- Metsäala
- Lukio
- Kaksoistutkinto
- Muu, mikä? _____

6. Mikä on ollut parasta JOPO:ssa?

- Yhdessä tekeminen
- Yritysvierailut
- Kouluvierailut
- Koulumotivaation paraneminen
- Ystävien saaminen
- Opettajat
- Uusien taitojen oppiminen
- Saanut koulupäiviin uutta sisältöä
- Oppitunnit
- Retket/teemapäivät
- Muu, mikä? _____

7. Mistä et pitänyt?

- Yhdessä tekemisestä
- Yritysvierailuista
- Kouluvierailuista
- Oppitunneista
- Retkistä/teemapäivistä
- Muu, mistä? _____

8. Kuinka JOPO on vaikuttanut koulun ulkopuoliseen elämääsi positiivisesti?

Olen saanut uusia ystäviä

Arkirytmieni on parantunut

Mielialani on parantunut

Suhteeni perheenjäseniini on parantunut

Olen saanut uuden harrastuksen

Ihmissuhdetaitoni ovat parantuneet

Olen nukkunut paremmin

Muu, mitkä asiat? _____

9. Vastaa tähän, mikäli JOPO-toiminta on vaikuttanut elämääsi negatiivisesti. Miten?

10. Oletko ollut kokonaisuudessaan tyytyväinen joustavaan perusopetukseen?

Kyllä

En

11. Lopuksi voit antaa vapaasti palautetta ja/tai esittää mahdollisia toiveita JOPO-opetukseen liittyen.

Alkukartoituskysely entisille JOPO-oppilaille:

1. Missä opiskelet ja mitä alaa?

2. Mikä sai sinut hakemaan JOPO-ryhmään?

3. Mitä hyötyä sait JOPO-opetuksesta yläkoulun aikana? (Voit valita useamman vaihtoehdon.)

Koulumenestykseni parantui

Koulumotivaationi parantui

Sain uusia ystäviä

Viihdyin paremmin koulussa

Opin uusia asioita liittyen työelämään

Sain vaihtoehtoja, että minne voisin hakea yläkoulun jälkeen opiskelemaan

Opin uutta itsestäni

Muu, mikä? _____

4. Minkälaista toimintaa olisin toivonut olevan JOPO-päivissä?

Yritysvierailuja

Amiskalla eri aloihin tutustumista

Lukiovierailuja

Muita kouluvierailuja, mitä? _____

Harrastusmahdollisuuksiin tutustumista

Retkeily/teemapäiviä

Teema oppitunteja

Työelämän taitojen opettelu

Elämänhallintaan liittyvien taitojen harjoittelua

Muuta, mitä? _____

5. Koetko, että pystyit vaikuttamaan JOPO-opetuksen sisältöön?

Kyllä

En

6. Mikä oli parasta JOPO:ssa?

Yhdessä tekeminen

Yritysvierailut

Kouluvierailut

Koulumotivaation paraneminen

Ystävien saaminen

Opettajat

Uusien taitojen oppiminen

Saanut koulupäiviin uutta sisältöä

Oppitunnit

Retket/teemapäivät

Muu, mikä? _____

7. Mistä et pitänyt?

Yhdessä tekemisestä

Yritysvierailuista

Kouluvierailuista

Oppitunneista

Retkistä/teemapäivistä

Muu, mistä? _____

8. Miten JOPO vaikutti koulun ulkopuoliseen elämääsi positiivisesti?

Sain uusia ystäviä

Arkirytmieni parantui

Mielialani parantui

Suhteeni perheenjäseniini parantui

Sain uuden harrastuksen

Ihmissuhdetaitoni parantui

Nukuin paremmin

Muu, mitkä asiat? _____

9. Vastaa tähän, mikäli JOPO-toiminta vaikutti elämääsi negatiivisesti. Miten?

10. Olitko tyytyväinen JOPO-toimintaan?

Kyllä

En

11. Koetko, että JOPO-toiminta auttoi sinua valitsemaan jatko-opiskelupaikan?

Kyllä

Ei

12. Lopuksi voit antaa vapaasti palautetta ja/tai esittää mahdollisia toiveita JOPO-opetukseen liittyen.

Alkukartoituskysely koulusosionomille ja Ylä-Savon ammattiopiston opettajalle.

1. Millaisilla keinoilla pyrit edistämään oppilaiden osallisuutta?

2. Saavatko oppilaat vaikuttaa JOPO-opetuksen sisältöön? Jos saavat, miten?

3. Kuvaile, millaisia haasteita JOPO-opetuksessa on?

4. Millaisia haasteita JOPO-oppilailla on?

5. Mitkä ovat mielestäsi JOPO-opetuksen tärkeimmät osa-alueet?

6. Mitkä asiat vaativat mielestäsi kehittämistä JOPO-opetuksessa?

7. Mitkä asiat ovat toimivia?

8. Kuvaile yleisesti, millaista nykyinen JOPO-opetus on?

9. Minkälainen toiminta on ollut suosittua JOPO-oppilaiden mielestä?

10. Vapaan sanan kenttä.

LIITE 2: VUOSISUUNNITELMAN ARVIOINTILOMAKE

Koulusosionomin ja Ylä-Savon ammattopiston opettajan arviointi Iisalmen Juhani Ahon koulun ryhmämuotoisen joustavan perusopetuksen vuosisuunnitelmasta

1. Kuinka opiskelijat onnistuivat vuosisuunnitelman kehittämistyössä?

2. Miten vuosisuunnitelma onnistui mielestäsi? (sisältö, ulkoasu, käytettävyys yms.)

3. Onko vuosisuunnitelmassa mielestäsi jotain kehitettävää?

4. Muita huomioita opinnäytetyöstä/vuosisuunnitelmasta, mitä?

JUHANI AHON KOULUN JOUSTAVA PERUSOPETUS

IISALMI JOPO

Ryhmämuotoisen JOPO-opetuksen
vuosisuunnitelma

TEKIJÄT:

Nea Huttunen

Inka Hyttinen

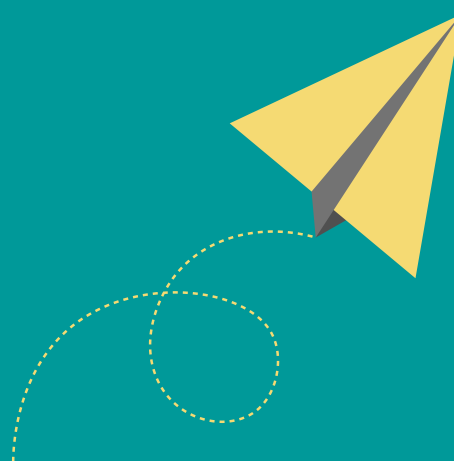
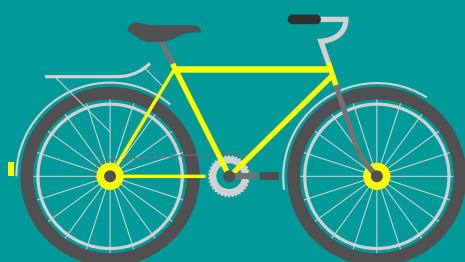
Veera Väisänen

Sosionomi (AMK)

Savonia-ammattikorkeakoulu 2020

SISÄLTÖ

- 1 JOHDANTO
- 2 VUOSIKELLO
 - 2.1 Syksy
 - 2.2 Talvi
 - 2.3 Kevät
- 3 KOULUN ULKOPUOLISET OPPIMISYMPÄRISTÖT
 - 3.1 Retket, vapaa-aika ja harrastukset
 - 3.2 Oppilaitokset
 - 3.3 Yritykset
- 4 AJANKOHTAISTA TUTKIMUSTIETOA
- 5 MATERIAALIPANKKI
- 6 KYSELYLOMAKKEET

1 JOHDANTO

Tämä vuosisuunnitelma oli osana opinnäytetyötä, joka toteutettiin Savonia ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoiden toimesta vuonna 2020. Opinnäytetyö toteutettiin kehittämistyön muodossa Iisalmen Juhani Ahon koulun ryhmämuotoiseen joustavaan perusopetukseen. Opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää vuosisuunnitelma ryhmämuotoisen joustavan perusopetuksen tueksi. Tavoitteena oli, että vuosisuunnitelma selkeyttää ja tehostaa joustavan perusopetuksen toteutusta sekä laajentaa sen yhteistyöverkostoa. Lisäksi tavoitteena oli vahvistaa joustavaan perusopetukseen osallistuvien nuorten osallisuutta ja sen myötä ehkäistä syrjäytymistä.

Juhani Ahon koulun ryhmämuotoisen joustavan perusopetuksen vuosisuunnitelma on jaettu kolmeen osioon: syksy, talvi ja kevät. Edellä mainituille vuodenajoille on jokaiselle koottu oma suunnitelmarunkonsa, joiden pohjalta ryhmämuotoinen JOPO-opetus suunnitellaan ja toteutetaan käytännössä. Vuosisuunnitelma on laadittu joustavan perusopetuksen tavoitteisiin peilaten. Joustavan perusopetuksen tarkoituksena ehkäistä nuorten peruskoulun keskeytymistä ja edesauttaa peruskoulun päätötodistuksen saamista. Joustava perusopetus on pääasiassa toiminnallista, mutta sen tulee kuitenkin huomioida nuorten yksilölliset tarpeet. Toimintaa järjestetään eri toimintaympäristöissä, muun muassa työpaikoilla, jotta työstä saadaan mahdollisimman realistinen kuva. JOPO-toiminnassa on mukana moniammatillinen verkosto, joka voi koostua esimerkiksi eri oppilaitosten henkilökunnasta, peruskoulun opettajista, työpaikkojen edustajista sekä nuoriso-, sosiaali- ja terveystieteiden työntekijöistä. (Nurminen ja Ouakrim-Soivio 2009, 14–15.)

Joustavassa perusopetuksessa noudatetaan perusopetuksen opetussuunnitelmaa, joka on otettu huomioon myös vuosisuunnitelmaa laadittaessa. Joustavan perusopetuksen keskeisenä tavoitteena on tukea nuoria saavuttamaan peruskoulu loppuun ja aktivoida hakeutumaan toisen asteen koulutukseen. Peruskoulun aikana annettavalla opetuksella ja ohjauksella voidaan vaikuttaa merkittävästi siihen, miten nuoret saavat tietoa työelämästä ja jatkokoulutusmahdollisuuksista. (Nurminen ja Ouakrim-Soivio 2009, 12.)

2 VUOSIKELLO

- JOPO-opetus alkaa
- Aloituskysely
- Ryhmäytyminen/retkipäivä
- Teemaoppitunnit
- Yritysvierailupäivät
- Yhteistoiminnalliset päivät

SYKSY

KEVÄT

TALVI

- Harrastusmahdollisuuksiin tutustuminen
- Oppilaitosvierailut
- Teemaoppitunnit
- Retket/leirikoulut
- Yritysvierailupäivät
- Lopetuskysely

- Teemaoppitunnit
- Yritysvierailupäivät
- Oppilaitosvierailut
- Harrastusmahdollisuuksiin tutustuminen
- Retket/leirikoulut

Huomioita ja lisätietoja:

2.1 Syksy

Syksyllä toteutettavan JOPO-opetuksen suunnitelmarunko (elokuu–marraskuu)

JOPO-opetus alkaa:

Toiminnan kuvaus ja tavoitteet:

Uusi JOPO-ryhmä aloittaa toimintansa syksyllä. JOPO-ryhmä koostuu 8-luokkalaisista oppilaista ja ryhmässä on tavanomaisesti keskimäärin 10 oppilasta. Ensimmäiset JOPO-päivät painottuvat tutustumiseen, eli tutustutaan toisiin ryhmäläisiin, ohjaajiin sekä JOPO-opetukseen. Alussa käydään yhdessä läpi JOPO-opetuksen sisältö pääpiirteittäin ja sovitaan tulevalle toiminnalle säännöt, joihin kaikki ryhmäläiset sitoutuvat. Lisäksi käydään tutustumassa ympäristöön, jossa JOPO-opetusta toteutetaan pääsääntöisesti (Juhani Ahon koulun ja Ylä-Savon ammattiopiston toimitilat). JOPO-oppilaat täyttävät aloituskyselyn sähköisesti (osio 7.). Alkusyksystä tehdään retki yhdessä valittuun kohteeseen. Retkipäivälle sovitaan yhdessä säännöt, joihin kaikki osallistujat sitoutuvat. Retken aikana toimitaan ryhmässä sekä tutustutaan toisiin JOPO-oppilaisiin ja ohjaajiin.

Syksyn JOPO-opetuksen aikana pyritään vahvistamaan JOPO-oppilaiden ryhmäytymistä ja yhteisöllisyyttä. Pyritään kiinnittämään oppilaita JOPO-ryhmään. Oppilaita kannustetaan tuomaan ilmi omia toiveita ja mielenkiintoja ja he saavat vaikuttaa opetuksen sisältöihin. Oppilaiden toimijuutta pyritään vahvistamaan. Aloituskyselyllä selvitetään oppilaiden toiveita JOPO-opetusta kohtaan, millä pyritään vahvistamaan oppilaiden osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia.

Materiaalit:

Ohjaajan opas sujuvamman opiskelun tukemiseen, Ohjaajan taskuopas, aloituskysely (osio 7), ryhmäytymistä tukevat harjoitteet (osio 6).

Teemaoppitunnit:

Teema: Opiskelutaidot

Toiminnan kuvaus ja tavoitteet:

Syksyn aikana järjestettävät teemaoppitunnit keskittyvät JOPO-oppilaiden opiskelutaitojen vahvistamiseen. JOPO-oppilaita yhdistävänä tekijänä on tyypillisesti erilaiset haasteet ja ongelmat koulunkäynnissä. Opetuksella pyritään vaikuttamaan oppilaiden koulumotivaatioon positiivisesti. Pyritään ehkäisemään oppilaiden koulupoissaoloja sekä syrjäytymisen ja koulupudokkuuden riskiä.

Syksyn aikana järjestetään teemaoppitunteja, jotka sisältävät harjoitteita, joiden avulla oppilaat voivat kehittää opiskelutaitojaan. Harjoitteet liittyvät muun muassa ajanhallintaan, keskittymiseen, muistiin sekä luku- ja kirjoitustaitoon. Harjoitteiden avulla voidaan vahvistaa myös oppilaiden mielenhyvinvointia, ja sen myötä lisätä oppilaiden jaksamista koulussa. Ohjaajan on suotavaa käyttää teemaoppitunteja toteuttaessaan apunaan toiminnallisia menetelmiä. JOPO-opetus pitää sisällään sopivassa suhteessa yhteisöllistä keskustelua, itsenäistä pohdintaa ja toiminnallisia harjoitteita. Harjoituksia toteuttaessa voi käyttää apuna esimerkiksi Kahootia.

Materiaalit:

Ohjaajan opas sujuvamman opiskelun tukemiseen, Opas sujuvampaan opiskeluun, Ohjaajan taskuopas (osio 6).

Yritysvierailupäivät:

Toiminnan kuvaus ja tavoitteet:

Syksyn aikana järjestetään yritysvierailupäivä. Yritysvierailun tavoitteena on, että JOPO-oppilaat saavat tietoa eri alojen yrityksistä ja lisää vaihtoehtoja jatko-opiskelupaikoista ja alasuuntautumisesta. Päivän aikana vieraillaan useammassa eri yrityksessä, jotka sijaitsevat Iisalmen lähialueella. Yritysvierailukohteet valitaan ryhmän yhteisen kiinnostuksen mukaisesti. Ryhmän kiinnostuksen kohteita kartoitetaan aloituskyselylomakkeella, mutta myös säännöllisesti JOPO-päivien toteutuksen yhteydessä. Yritysvierailukohteiksi valitaan

mahdollisuuksien mukaan yrityksiä, joissa JOPO-oppilaat pääsevät tekemään jotain toiminnallista, joka liittyy kyseiseen yritykseen.

Toiminnallisen yritysvierailun mahdollisuuksia on kartoitettu vuosisuunnitelmassa (osio 4, taulukko yritysvierailukohteista). Yritysvierailukohteet valittiin vuosisuunnitelmaan keväällä 2020 tehdyn alkukartoituskyselyn perusteella (nykyiset JOPO-oppilaat, entiset JOPO-oppilaat ja JOPO-opetuksen vastuuhenkilöt).

Materiaalit:

Vuosisuunnitelman yritysvierailukohteet (osio 4.4).

Yhteistoiminnalliset päivät:

Toiminnan kuvaus ja tavoitteet

Moniammatillisuus on tärkeä osa joustavan perusopetuksen toteutusta. Yhteistyötä tehdään Ylä-Savon ammattiopiston lisäksi muun muassa Savon ammattiopiston, Savonia ammattikorkeakoulun ja Iisalmen nuorisotyön kanssa. Syksyllä järjestetään yhteistoiminnallinen päivä Ylä-Savon ammattiopiston ja Savon ammattiopiston kanssa. Yhteistoiminnallisten päivien teemat tulisi pyrkiä valitsemaan yhdessä toimijoiden kanssa, mutta myös samalla nuorten toiveet huomioon ottaen. Syksyn yhteistoiminnallisen päivän tavoitteena on, että JOPO-nuoret pääsevät tutustumaan ammattiopiston eri aloihin käytännössä. Oppilaita on ohjaamassa opettajien lisäksi ammattiopistossa opiskelevia nuoria, mikä lisää JOPO-oppilaiden motivaatiota ja kiinnostusta toimintaa kohtaan.

Materiaalit: Ohjaajan opas sujuvamman opiskelun tukemiseen, Opas sujuvampaan opiskeluun, Ohjaajan taskuopas (osio 6).

Vk 34	JOPO-opetus alkaa: Aloituskysely, tutustuminen ja ryhmäytyminen
Vk 36	Yritysvierailupäivät: Ammatinvalinta ja urasuunnittelu
Vk 38	Teemaoppitunnit: Opiskelutaidot
Vk 40	Retkipäivät: Yhteisöllisyys, elämyksellisyys, osallisuus (suullisen palautteen kerääminen oppilailta)
Vk 42	SYYSLOMA

2.2 Talvi

Talvella toteutettavan JOPO-opetuksen suunnitelmarunko (joulukuu–helmikuu)

Teemaoppitunnit:**Teema: Työelämätaidot**Toiminnan kuvaus ja tavoitteet:

Talven aikana opetellaan työelämään liittyviä taitoja, kuten työpaikalla käyttäytymistä ja pukeutumista. Pohditaan mitä työpaikkaopiskelun/työharjoittelun aikana voisi oppia. Toteutetaan toiminnallisten harjoitusten ja keskustelun avulla.

Tavoitteena on tukea JOPO-oppilaiden työelämätaitojen kehittymistä ja perehtyä työelämän tärkeimpiin asioihin. Työelämätaitojen teemaoppitunti valmentaa mahdolliseen työpaikkaopiskeluun, työharjoitteluihin ja tulevaisuuden työelämään.

Materiaalit:

Keskustelu ja harjoitukset. Pienryhmäkeskustelu työelämätaidoista, esimerkiksi miten työpaikkaopiskeluun/työharjoitteluun tulee valmistautua, mitä tulee tehdä edellisenä iltana ennen työharjoittelun aloittamista. Lopuksi keskustelua koko JOPO-ryhmän kesken.

Materiaalipankin (osio 6) ammatinvalintaan ja työelämätaitoihin liittyvät harjoitukset.

Yritysvierailupäivät:Toiminnan kuvaus ja tavoitteet:

Talven aikana järjestetään yritysvierailupäivä. Yritysvierailun tavoitteena on, että JOPO-oppilaat saavat tietoa eri alojen yrityksistä ja lisää vaihtoehtoja jatko-opiskelupaikoista ja alasuuntautumisesta. Päivän aikana vierailaan useammassa eri yrityksessä, jotka sijaitsevat Iisalmen lähialueella. Yritysvierailukohteet valitaan ryhmän yhteisen kiinnostuksen mukaisesti. Ryhmän kiinnostuksen kohteita kartoitetaan aloituskyselylomakkeella, mutta myös säännöllisesti JOPO-päivien toteutuksen yhteydessä. Yritysvierailukohteiksi valitaan mahdollisuuksien mukaan yrityksiä, joissa JOPO-oppilaat pääsevät tekemään jotain toiminnallista, joka liittyy kyseiseen yritykseen.

Toiminnallisen yritysvierailun mahdollisuuksia on kartoitettu vuosisuunnitelmassa (osio 4.4, taulukko yritysvierailukohteista). Yritysvierailukohteet valittiin vuosisuunnitelmaan keväällä 2020 tehdyn alkukartoituskyselyn perusteella (nykyiset JOPO-oppilaat, entiset JOPO-oppilaat ja JOPO-opetuksen vastuuhenkilöt).

Materiaalit:

Vuosisuunnitelman yritysvierailukohteet (osio 4.4).

Oppilaitosvierailut:Toiminnan kuvaus ja tavoitteet:

Käydään tutustumassa JOPO-oppilaiden kanssa yhteen tai useampaan lähialueen oppilaitokseen. Tavoitteena on, että JOPO-oppilaat saavat näkemystä jatkokoulutustavaihtoehtoista ja pääsevät tutustumaan heitä kiinnostaviin opiskelualoihin.

Materiaalit:

Vuosisuunnitelman tutustumiskohteet (osio 4.2).

Harrastusmahdollisuuksiin tutustuminen:Toiminnan kuvaus ja tavoitteet:

Käydään yhdessä tutustumassa johonkin harrastukseen (osio 4.1). Tarkoituksena on, että JOPO-oppilaat saavat uusia vaihtoehtoja harrastusmahdollisuuksista. Tavoitteena on järjestää mukavaa yhdessä tekemistä, joka auttaa ryhmäytymistä.

Materiaalit:

Vuosisuunnitelman retkeilykohteet (osio 4.1).

Retket/leirikoulut:Toiminnan kuvaus ja tavoitteet:

Talven aikana järjestetään JOPO-ryhmän yhteinen retki/leirikoulu yhdessä valittuun kohteeseen. Retken/leirikoulun tavoitteena on edistää toiminnallisuutta, yhteisöllisyyttä, ryhmätoiminnan merkitystä ja kokemuksellista oppimista. Retkien/leirikoulujen aikana voidaan toiminnallisuuden lisäksi keskustella erilaisista elämään liittyvistä asioista tai yhdistää leirikoulun yhteyteen teemaoppitunnin toiminnallisuuden retken lisäksi. Retken/leirikoulun yhteydessä kerätään palautetta talvikauden aikana tehdyistä asioista suullisesti. Palautteen keräämisessä voi hyödyntää apukysymyksiä aloitus- ja lopetuskyselyiden kysymyksiä.

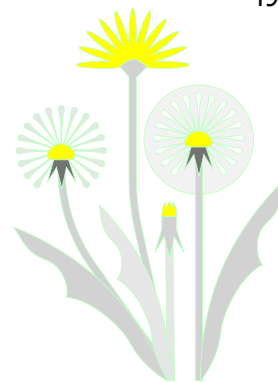
Materiaalit:

Vuosisuunnitelman retkeilykohteet (osio 4.1), sekä muut yhdessä valitut kohteet ja paikat

Vk 48	Teemaoppitunnit: Työelämätaidot
Vk 50	Harrastusmahdollisuuksiin tutustuminen
Vk 2	Teemaoppitunnit: Työelämätaidot
Vk 4	Yritysvierailupäivät: Ammatinvalinta ja urasuunnittelu
Vk 6	Yritysvierailupäivät: Ammatinvalinta ja urasuunnittelu
Vk 8	Retket/leirikoulu: Yhteisöllisyys, elämyksellisyys, osallisuus (suullisen palautteen kerääminen oppilailta)

2.3 Kevät

Kevään JOPO-opetuksen suunnitelmarunko (maaliskuu –toukokuu)

Harrastusmahdollisuuksiin tutustuminen: Toiminnan kuvaus ja tavoitteet:

Käydään yhdessä tutustumassa johonkin harrastukseen (osio 4.1). Tarkoituksena on, että JOPO-oppilaat saavat uusia vaihtoehtoja harrastusmahdollisuuksista. Tavoitteena on järjestää mukavaa yhdessä tekemistä, joka auttaa ryhmäytymistä.

Materiaalit:

Vuosisuunnitelman retkeilykohteet (osio 4.1)

Oppilaitosvierailut:Toiminnan kuvaus ja tavoitteet:

Käydään tutustumassa JOPO-oppilaiden kanssa yhteen tai useampaan lähialueen oppilaitokseen. Tavoitteena on, että JOPO-oppilaat saavat näkemystä jatkokouluttautumisvaihtoehdoista ja pääsevät tutustumaan heitä kiinnostaviin opiskelualoihin.

Materiaalit:

Vuosisuunnitelman oppilaitokset (osio 4.2).

Teemaoppitunnit:**Teema: Elämänhallintataidot**Toiminnan kuvaus ja tavoitteet:

Teemaoppituntien tavoitteena on elämänhallintataitojen kehittyminen erilaisten toiminnallisten harjoitusten ja keskustelun avulla. Elämänhallintaharjoitteiden tavoitteena on edistää mielen hyvinvointia ja siten myös JOPO-oppilaiden hyvinvointia kokonaisvaltaisesti sekä keskustella esimerkiksi voimavaroista.

Materiaalit:

Keskustelua pienryhmissä/työskentely yksin.

Materiaalipankin (osio 6) elämänhallintaan ja hyvinvointiin liittyvät harjoitukset.

Retket/leirikoulut:Toiminnan kuvaus ja tavoitteet:

Kevään aikana järjestetään JOPO-ryhmän yhteinen retki/leirikoulu yhdessä valittuun kohteeseen. Retken/leirikoulun tavoitteena on edistää toiminnallisuutta, yhteisöllisyyttä, ryhmätoiminnan merkitystä ja kokemuksellista oppimista. Retket/leirikoulun aikana voidaan toiminnallisuuden lisäksi keskustella erilaisista elämään liittyvistä asioista tai yhdistää leirikoulun yhteyteen teemaoppituntin toiminnallisuuden retken lisäksi. Retken/leirikoulun yhteydessä kerätään palautetta kevätkauden aikana tehdyistä asioista suullisesti. Palautteen keräämisessä voi hyödyntää apukysymyksiä aloitus- ja lopetuskyselyiden kysymyksiä.

Materiaalit:

Vuosisuunnitelman retkeilykohteet (osio 4.1), sekä muut yhdessä valitut kohteet ja paikat.

Yritysvierailupäivät:Toiminnan kuvaus ja tavoitteet:

Kevään aikana järjestetään yritysvierailupäivä. Yritysvierailun tavoitteena on, että JOPO-oppilaat saavat tietoa eri alojen yrityksistä ja lisää vaihtoehtoja jatko-opiskelupaikoista ja alasuuntautumisesta. Päivän aikana vieraillaan useammassa eri yrityksessä, jotka sijaitsevat Iisalmen lähialueella. Yritysvierailukohteet valitaan ryhmän yhteisen kiinnostuksen mukaisesti. Ryhmän kiinnostuksen kohteita kartoitetaan aloituskyselylomakkeella, mutta myös säännöllisesti JOPO-päivien toteutuksen yhteydessä. Yritysvierailukohteiksi valitaan mahdollisuuksien mukaan yrityksiä, joissa JOPO-oppilaat pääsevät tekemään jotain toiminnallista, joka liittyy kyseiseen yritykseen.

Toiminnallisen yritysvierailun mahdollisuuksia on kartoitettu vuosisuunnitelmassa (osio 4.4, taulukko yritys-vierailukohteista). Yritysvierailukohteet valittiin vuosisuunnitelmaan keväällä 2020 tehdyn alkukartoituskyselyn perusteella (nykyiset JOPO-oppilaat, entiset JOPO-oppilaat ja JOPO-opetuksen vastuuhenkilöt).

Materiaalit:

Vuosisuunnitelman yritys-vierailukohteet (osio 4.4).

Lopetuskysely:Toiminnan kuvaus ja tavoitteet:

JOPO-opetukseen kuuluu keväällä opetuksen loppuvaiheessa lopetuskysely, jolla kerätään JOPO-oppilailta palautetta opetuksesta (osio 6). Oppilaat täyttävät kyselyn sähköisesti. Lopetuskyselyllä kerätään oppilaiden mielipiteitä, hyötyjä ja kokemuksia joustavasta perusopetuksesta, sekä kartoitetaan mahdollisia kehittämisehdotuksia. Lopetuskyselyn tavoitteena on edistää JOPO-oppilaiden osallisuutta, koska lopetuskyselyllä he pääsevät vaikuttamaan JOPO-opetuksen sisältöön ja osallistumaan toteutukseen.

Materiaalit:

Sähköinen lopetuskysely (osio 7).

Vk 10	HIIHTOLOMA
Vk 12	Oppilaitosvierailut ja harrastusmahdollisuuksiin tutustuminen
Vk 14	Teemaoppitunnit: Elämänhallintataidot
Vk 16	Retkipäivät: Yhteisöllisyys, elämyksellisyys, osallisuus (suullisen palautteen kerääminen oppilailta)
Vk 18	Yritysvierailupäivät: Ammatinvalinta ja urasuunnittelu
Vk 20	Teemaoppitunnit: Elämänhallintataidot, JOPO-opetus loppuu: Lopetuskysely

3 KOULUN ULKOPUOLISET OPPIMISYMPÄRISTÖT

3.1 Retket, vapaa-aika ja harrastukset

<p style="text-align: center;">RETKEILYKOHTEET</p>	<p>Koljonvirta, Iisalmi Os. Ylemmäisentie 6, 74160 Iisalmi</p> <p>Kotaharju, Sonkajärvi Os. Kotaharjuntie 111, 74300 Sonkajärvi</p> <p>Paloisvuori, Iisalmi Os. Uotilanniementie 33, 74130 Iisalmi</p> <p>Sikokallio, Iisalmi Os. Niiralanniementie 19, 74160 Iisalmi</p> <p>Soidinvuori, Iisalmi Os. Palosenlammintie 287, 74140 Iisalmi</p> <p>Talviurheilu-kohteet (esim. laskettelu, hiihto, luis- telu, pulkkamäki)</p> <p>Tiilikjärven kansallispuisto, Rautavaara Os. Valtimontie 1095, Rautavaara tai Kajaanintie 1655, Rautavaara</p> <p>Volokinpolku, Jyrkkä Os. Jyrkäntie 1881, 74380 Jyrkkä</p> <p>Väisälänmäki, Lapinlahti Os. Väisälänmäentie 138, 73100 Lapinlahti</p> <p>Äänne, Rautavaara Os. Juudinsalontie 261, 73250 Korpijärvi</p>
<p style="text-align: center;">URHEILU- JA VAPAA-AJANVIETTOKOHTEET</p>	<p>Frisbeegolfradat</p> <p>Geokätköilykohteet</p>

	<p>Jäähalli, Iisalmi (jääkiekko, luistelu) Os. Untamonkatu 7, Iisalmi</p> <p>Keila- ja liikuntakeskus Liike, Iisalmi Os. Untamonkatu 8, Iisalmi</p> <p>Megazone, Iisalmi Os. Kauppakeskus Keisarinkulma, Kauppakatu 13, Iisalmi</p> <p>Motorsport Kuopio Os. Siikaranta 3, 70620 Kuopio</p> <p>Paintball, Iisalmi Sp. iisalmenpaintball@gmail.com Puh. 045 332 2919</p> <p>Voema, Kuopio Os. Kaivotie 23, 70700 Kuopio</p>
<p>ELÄMYSKOHTEET</p>	<p>Pakopelihuoneet (esim. Kajaanin, Vuokatin ja Kuopion pakopelihuoneet)</p> <p>Virtuaalimaailma Warppi, Kuopio Os. Ajurinkatu 16, 70110 Kuopio</p> <p>Vuokatti Go Os. Linturinteenkatu 1, 88610 Vuokatti</p>

3.2 Oppilaitokset

OPPILAITOKSET	<p>Iisalmen lyseo Os. Haukiniemenkatu 12, 74100 Iisalmi Sp. rauni.ahonen@iisalmi.fi Puh. 040 635 0407</p> <p>Kiuruveden lukio Os. Lähteentie 10, 74700 Kiuruvesi</p> <p>Lapinlahden lukio ja kuvataidelukio Os. Kivistöntie 2, 73100 Lapinlahti</p> <p>Portaanpään kristillinen opisto, Lapinlahti Os. Portaanpääntie 63, 73100 Lapinlahti</p> <p>Savonia AMK, Iisalmi Os. Haukisaarentie 2, 74130 Iisalmi</p> <p>Savonia AMK, Kuopio Os. Microkatu 1, 70210 Kuopio</p> <p>Sonkajärven lukio Os. Lyseotie 3, 74300 Sonkajärvi</p> <p>Vieremän lukio Os. Petterintie 12, 74200 Vieremä</p> <p>Savon ammattiopisto Os. Asevelikatu 4, 74100 Iisalmi</p> <p>Ylä-Savon ammattiopisto Os. Asevelikatu 4, 74100 Iisalmi</p>
----------------------	---

3.3 Yritykset

(Yrityksien yhteystiedot piilotettu)

ELINTARVIKE- JA RAVITSEMUSALA	
HIUS- JA KAUNEUDENHOITO-ALA	
KONE-, METALLI- JA TUOTANTOTEKNIikka	
LIIKETALOUS	
MAANRAKENNUS JA TALONRAKENNUSALA	
MAATILATALOUS JA ELÄINTENHOITO	
MEDIA-ALA	

METSÄ-ALA	
SOSIAALI- JA TERVEYSALA	
SÄHKÖ- JA AUTOMAATIO-ALA	
MUUT YRITYSVIERAILUKOhteet	

4 AJANKOHTAISTA TUTKIMUSTIETOA

Tähän osioon on koottu ajankohtaista tutkimustietoa joustavaan perusopetukseen ja opetukseen sekä nuorten osallisuuteen ja syrjäytymiseen liittyen.

Heidi Sorvoja 2020:

Joustavan perusopetuksen oppilaiden kokemuksia työpaikkaopiskelusta

Pro gradu -tutkielmassa tutkitaan joustavan perusopetuksen oppilaiden kokemuksia työpaikkaopiskelusta Pohjois-Pohjanmaan alueella.

Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/69283/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-202005283540.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Petra Mäkelä 2019:

Yläkoululaisen osallisuus

Pro gradu -tutkielmassa tutkittiin, miten yläkoululaisten osallisuuden kokemusta voisi tukea kirjaston ja koulun mediakasvatusyhteistyössä.

Saatavissa: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/115536/M%C3%A4kel%C3%A4.pdf?sequence=2>

Taru Kuhalampi 2019:

Pro gradu -tutkielmassa määritellään nuorten osallisuutta puheviestinnän näkökulmasta ja syvennetään ymmärrystä osallisuudesta vuorovaikutuksen ilmiönä.

Nuorten osallisuus vuorovaikutuksen ilmiönä kulttuuriperintöprojektissa

Saatavissa: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/115337/KuhalampiTaru2019.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Mikko Rautavuori 2020:

Koulunsa keskeyttäneiden palvelut

Pro gradu -tutkielmassa käsitellään koulunsa keskeyttäneiden nuorten palveluita ja millä tavalla palveluissa edistetään näiden nuorten osallisuutta. Tutkielmassa koulunsa keskeyttäneillä nuorilla tarkoitetaan niitä nuoria, jotka ovat jääneet peruskoulun jälkeen ilman opiskelupaikkaa tai ovat keskeyttäneet opintonsa toisen asteen opintonsa.

Saatavissa: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/120747/RautavuoriMikko.pdf?sequence=2>

Valtioneuvoston julkaisuja 2019:

Edellytykset kasvuun, oppimiseen ja osallisuuteen kaikille

Raportti käsittelee tutkijoiden ja tutkijaryhmien näkemyksiä lapsen parhaan mahdollisen kohtelun toteutumista eri ympäristöissä, kuten perheessä, varhaiskasvatuksessa, harrastuksissa, koulussa, terveydenhuollossa ja sosiaalisissa palveluissa. Raportissa myös esitellään tutkijoiden ja tutkijaryhmien ehdotuksia, että millaisiin toimiin näkemyksien perusteella tulisi ryhtyä.

Saatavissa: http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161440/VN_2019_7_Edellytykset_kasvuun_oppimiseen_ja_osallisuuteen_kaikille.pdf

Teemu Vauhkonen ja Tommi Hoikkala 2020:**Syrjäytymisen lasku**

Tutkimuksessa käsitellään NEET-nuorten (Not in Education, Employment, or Training) tilannetta sekä tutkitaan syrjäytymistä, sen kustannuksia ja kohdennetun nuorisotyön vaikuttavuutta.

Saatavissa: https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/syrjaytymisen_lasku.pdf

5 MATERIAALIPANKKI

Materiaalipankkiin on koottu linkkejä, joita voi hyödyntää joustavan perusopetuksen toteutuksessa.

Joustava perusopetus:

NURMINEN, Ulla ja OUAKRIM-SAIVIO, Najat 2009. Joustava perusopetus. JOPO-toiminnan aloittaminen ja vakiinnuttaminen [verkkojulkaisu]. Opetusministeriö. [Viitattu 2019-10-05.] Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/76695/opm26.pdf?sequence=>

AmmatINVALINTAAN LIITTYEN:

AmmatINVALINTATESTI Duunikone:

Saatavissa: <https://www.kunkoululoppuu.fi/duunikone/>

AVO AmmatINVALINTAOHJELMA:

Saatavissa: <https://asiointi.mol.fi/avo/responsive/self-evaluation.xhtml>

Mikä sinusta tulee isona?:

Saatavissa: <https://www.studentum.fi/EducationTest/Start/11>

ElämäNHALLINTAAN JA HYVINVOINTIIN LIITTYEN:

Hyvä mieli – pohdintoja mielen hyvinvointiin -työkirja:

Saatavissa: https://mieli.fi/sites/default/files/inline/Hankkeet/Mirakle/hyvamieli_nettiin.pdf

Hyvän mielen materiaalit nuorten kanssa työskenteleville:

Saatavissa: <https://mieli.fi/fi/kirjat/hyv%C3%A4n-mielen-materiaalit-nuorten-kanssamy%C3%B6skenteleville>

Hyvän mielen treenivihko, ohjaajan opas:

Saatavissa: https://mieli.fi/sites/default/files/inline/Hankkeet/LAPSETJANUORET/hyvan_mielen_ohjaajan_opas.pdf

Hyvän mielen treenivihko nuorille:

Saatavissa: https://mieli.fi/sites/default/files/inline/Hankkeet/LAPSETJANUORET/hyvan_mielen_treenivihko_vihkotulostus.pdf

Hyvän mielen vuosikello:

Saatavissa: https://mieli.fi/sites/default/files/inline/Hankkeet/LAPSETJANUORET/vuosikello_tulostettava.pdf

MAHIS-Etäkohtaaminen:

Saatavissa: <https://www.mahis.info/wp-content/uploads/2020/04/Mahis-et%C3%A4kohtaaminen-Harjoitukset.pdf>

Malleja ja hyviä käytäntöjä siirtymien sujuvoittamiseen kevät 2020:

Saatavissa: <https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/malleja-ja-hyvia-kaytantoja-siirtymien-sujuvoittamiseen-kevat-2020.pdf>

Mielikartta nuorille:

Saatavissa: https://mieli.fi/sites/default/files/inline/Hankkeet/LAPSETJANUORET/mielikartta_tehava.pdf

Opiskelutaitoihin liittyen:**Ohjaajan opas sujuvamman opiskelun tukemiseen:**

Saatavissa: <https://kuntoutussaatio.fi/assets/files/2018/10/VANU-OHJAAJIEN-OPAS-KUNTOUTUS-SAATIO.pdf>

Opas sujuvampaan opiskeluun:

Saatavissa: <https://oppimisvaikeus.fi/assets/files/2018/10/Opas-sujuvampaan-opiskeluun.pdf>

Ohjaajan taskuopas:

Saatavissa: <https://www.mahis.info/wp-content/uploads/2018/04/Ohjaajan-taskuopas.pdf>

Työelämätaitoihin liittyen:**Tunnista omat taitosi ja laajenna mahdollisuuksiasi!**

Saatavissa: <https://www3.uef.fi/documents/1696331/2385916/SkiLLfie-FI+%28pdf%29/b41d8373-526c-455e-b9ad-73d96eca8840>

Työelämävalmiuteni:

Saatavissa: <https://www.te-palvelut.fi/te/fi/pdf/tyoelamavalmiuteni.pdf>

Työelämään- materiaalia ohjaajille ja opetuksen tueksi:

Saatavissa: <https://tyoelamaan.fi/materiaalit/>

Työyhteisötaitojen pikatesti:

Saatavissa: https://ttk.fi/files/7182/Tyoyhteisotaitojen_pikatesti.pdf

Puheeksioton tueksi: *”Materiaali sisältää osiot Pääteet puheeksi ja Työelämä puheeksi, joista löytyy tietoa ja harjoituksia aiheiden käsittelyyn ja keskusteluihin nuorten kanssa.”*

Saatavissa: https://www.mahis.info/wp-content/uploads/2018/04/NA_Ohjaajan_kansio_osa7_2016_v.pdf

6 KYSELYLOMAKKEET

JOPO-aloituskysely

Teemat: vaikuttavuus, osallisuus ja syrjäytymisen ehkäisy

1. Mikä sai sinut hakemaan JOPO-ryhmään?

2. Minkälaista toimintaa toivoisin olevan JOPO-päivissä?

 Yritysvierailuja Amiskalla eri aloihin tutustumista Lukiovierailuja Muita kouluvierailuja, mitä? Harrastusmahdollisuuksiin tutustumista Retkeily/teemapäiviä Teema-aiheisia oppitunteja Työelämätaitojen opettelu Elämänhallintaan liittyvien taitojen harjoittelua Muuta, mitä? _____

3. Mitkä alat kiinnostavat sinua?

 Sosiaali- ja terveysala Elintarvike- ja ravitsemisala Liiketalous Hius- ja kauneudenhoitoala Kone-, metalli- ja tuotantotekniikka Sähkö- ja automaatioala Auto- ja logistiikka-ala Maarakennus ja talonrakennusala Maatilatalous ja eläintenhoito Media-ala Metsäala Lukio Kaksoistutkinto Muu, mikä? _____

4. Minkälaisia taitoja sinulla on? Valitse itseäsi parhaiten kuvaavat vaihtoehdot.

Kädentaidot

Kielitaidot

Sosiaaliset taidot

Luovat taidot

Liikunnalliset taidot

Kotitaloustaidot

Musikaaliset taidot

Tietotekniset taidot/SOME-aidot

Ryhmätyötaidot

Kuuntelutaidot

Erätaidot

Rakentamistaidot

Muu, mikä?

5. Lopuksi voit esittää mahdollisia toiveita JOPO-opetukseen liittyen.

JOPO-lopetuskysely

Teemat: vaikuttavuus, osallisuus ja syrjäytymisen ehkäisy

1. Miten olet hyötynyt JOPO-opetuksesta?

- Koulumenestykseni on parantunut
- Sain uusia ystäviä
- Viihdyin paremmin koulussa
- Opin uusia asioita liittyen työelämään
- Sain vaihtoehtoja, että minne voisin hakea yläasteen jälkeen opiskelemaan
- Opin uutta itsestäni
- Muu, mikä? _____

2. Minkälaista toimintaa olisin toivonut olevan enemmän JOPO-päivissä?

- Yritysvierailuja
- Amiskalla eri aloihin tutustumista
- Lukiovierailuja
- Muita kouluvierailuja, mitä?
- Harrastusmahdollisuuksiin tutustumista
- Retkeily/teemapäiviä
- Teema-aiheisia oppitunteja
- Työelämätaitojen opettelu
- Elämännhallintaan liittyvien taitojen harjoittelua
- Muuta, mitä? _____

3. Koetko, että pystyit vaikuttamaan JOPO-päivien sisältöön?

- Kyllä
- En

4. Mikä oli parasta JOPO:ssa?

- Yhdessä tekeminen
- Yritysvierailut
- Kouluvierailut
- Koulumotivaation paraneminen
- Ystävien saaminen
- Opettajat
- Uusien taitojen oppiminen
- Sain koulupäiviin uutta sisältöä
- Oppitunnit

Retket/teemapäivät

Muu, mikä? _____

5. Mistä et pitänyt?

Yhdessä tekemisestä

Yritysvierailuista

Kouluvierailuista

Oppitunneista

Retkistä/teemapäivistä

Muu, mistä? _____

6. Kuinka JOPO on vaikuttanut koulun ulkopuoliseen elämääsi positiivisesti?

Olen saanut uusia ystäviä

Arkirytmieni on parantunut

Mielialani on parantunut

Suhteeni perheenjäseniini on parantunut

Olen saanut uuden harrastuksen

Ihmissuhdetaitoni ovat parantuneet

Olen nukkunut paremmin

Muu, mitkä asiat? _____

7. Vastaa tähän, mikäli JOPO-toiminta on vaikuttanut elämääsi negatiivisesti. Miten?

8. Olitko tyytyväinen joustavaan perusopetukseen?

Kyllä

En

9. Lopuksi voit antaa palautetta JOPO-opetukseen liittyen.
